

MİLLETLERARASI ANDLAŞMA

Karar Sayısı: 11799

25 Mart 2022 tarihinde imzalanan ve 7586 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan ekli “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Brezilya Federatif Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşması”nın ilişik Notalarla birlikte onaylanmasına, 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 2 nci ve 3 üncü maddeleri gereğince karar verilmiştir.

17 Eylül 2026

Recep Tayyip ERDOĞAN
CUMHURBAŞKANI

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
İLE
BREZİLYA FEDARAL CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
ARASINDA
SAVUNMA SANAYİ İŞBİRLİĞİ ANLAŞMASI

GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti

ve

Brezilya Federal Cumhuriyeti Hükümeti

(bundan böyle her biri "Taraflar" ve müştereken "Taraflar" olarak adlandırılacaktır);

Birleşmiş Milletler Şartının hedef ve ilkelerine bağlılıklarını teyit ederek,

Karşılıklı yarar ve hak eşitliği ilkeleri temelinde, daha fazla geliştirilecek ve güçlendirilecek olan dostluk ve işbirliği ilişkilerinin, dünya barışı ve güvenliğine olduğu kadar iki ülkenin ortak çıkarlarına da katkıda bulunacağını vurgulayarak,

Askerî teçhizat ve silah alanında bilimsel ve teknik kabiliyetlerini kullanarak savunma sanayi işbirliğini geliştirme isteklerini belirterek,

Karşılıklı saygı ile müttekabiliyet esaslarına bağlı kalarak,

Aşağıdaki konularda anlaşmaya varmışlardır:

MADDE I
AMAÇ

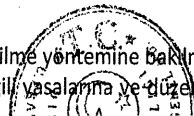
İşbu Anlaşmanın amacı; Taraflar arasında, savunma mal ve hizmetlerinin geliştirilmesi, üretimi, tedariki, idamesi ve ilgili teknik ve lojistik destek alanlarında daha etkili işbirliği ile Tarafların savunma sanayi kabiliyetlerini geliştirerek savunma sanayi alanında işbirliği sağlamaktır.

MADDE II
KAPSAM

İşbu Anlaşma; Tarafların yetkili makamları ve/veya savunma sanayi kuruluşları/firmaları arasındaki savunma sanayi alanında karşılıklı işbirliği faaliyetlerinin esaslarını kapsamaktadır.

MADDE III TANIMLAR

1. "Anlaşma"; Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Brezilya Federal Cumhuriyeti Hükümeti arasındaki Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşmasını ifade eder.
2. "Savunma Sanayi Mal ve Hizmetleri"; ilgili lojistik destek ile birlikte silahları ve askerî teçhizatı ve bu silah ve teçhizatın araştırma, geliştirme ve üretimi için gerekli malzemeyi ve hizmeti ifade eder.
3. "İşbirliği"; Tarafların kendi ilgili yasalarına ve düzenlemelerine uygun olacak şekilde mütekabiliyet esasına dayalı olarak bu Anlaşmanın amaçları için üstlendikleri faaliyetleri ifade eder.
4. "Karma Komisyon"; üyeleri Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Savunma Sanayi Başkanlığı ve Brezilya Federal Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı temsilcilerinden oluşan, her iki Tarafın eşit düzeyde temsil edileceği ve bu Anlaşmanın hükümlerinin uygulanması, değerlendirilmesi ve gerektiğinde yapılacak değişikliklere ilişkin görevleri yürüten Komisyonu ifade eder.
5. "Resmî Görev", bu Anlaşma veya bu Anlaşmaya istinaden yapılacak diğer anlaşmalar uyarınca icra edilecek görevi ifade eder.
6. "Gönderen Taraf"; Kabul Eden Tarafın ülkesine bu anlaşmanın amaçları doğrultusunda personel, malzeme ve teçhizat gönderen Tarafı ifade eder.
7. "Kabul Eden Taraf"; bu Anlaşmanın uygulanması için Gönderen Tarafın personel, malzeme ve teçhizatını ülkesine kabul eden Tarafı ifade eder.
8. "Misafir Personel"; bir Tarafın, bu Anlaşmanın uygulanması için karşı Taraf ülkesine gönderdiği asker ve/veya sivil personeli ifade eder.
9. "Bakmakla Yükümlü Olunan Kişiler"; Misafir Personelin kendi ulusal mevzuatına göre bakmakla yükümlü olduğu, kendisine bağımlı olan ve Kabul Eden Tarafın kendi ulusal mevzuatına göre kabul edilebilir kişileri ifade eder.
10. "Üçüncü Taraf"; Tarafların dışındaki herhangi bir kişi, varlık, kuruluş veya herhangi bir ülkenin hükümeti veya herhangi bir devlet veya uluslararası kuruluş veya bunların yasal temsilcilerini ifade eder.
11. "Kalite Güvencesi"; savunma ürünlerinin veya hizmetlerinin Taraflar arasında mutabık kalınan prosedür, standart, norm ve ilgili teknik şartnamelere bağlı olarak üretim, performans ve kullanım gereklerine uygunluğunu güvence altına alan tüm faaliyetleri ifade eder.
12. "Gizlilik Dereceli Bilgi", şekli veya tipine ya da gönderilme yöntemine bakılmaksızın, bir gizlilik derecesi ibaresi ile işaretlenen ve Tarafların kendi ilgili yasalarına ve düzenlemelerine uygun

olarak yetkisiz erişime, kullanıma veya imhaya karşı koruma gerektiren herhangi bir bilgiyi ifade eder.

13. "Yetkili Güvenlik Makamı"; her bir Tarafın kendi yasalarına ve düzenlemelerine uygun olarak, işbu Anlaşma kapsamındaki Gizlilik Dereceli Bilgilerin korunmasından sorumlu makamı ifade eder.
14. "Tesis Güvenlik Belgesi"; bir kamu veya özel kuruluşun Gizlilik Dereceli Bilgi'nin kullanımı ve korunması için istenilen gizlilik derecesine uygun bulunduğunu gösteren, her bir Tarafın kendi ulusal yasalarına ve düzenlemelerine uygun olarak verilen resmî belgeyi ifade eder.
15. "Kişi Güvenlik Belgesi"; bir şahsın, Gizlilik Dereceli Bilgiye nüfuz edebilmesini sağlayan, her bir Tarafın kendi ulusal yasalarına ve düzenlemelerine uygun olarak verilen resmî belgeyi ifade eder.
16. "Bilmesi Gereken Prensibi"; Resmi Görev ile ilgili olarak ve/veya somut bir görevin yerine getirilmesine yönelik Gizlilik Dereceli Bilgiye erişim gereğini ifade eder.
17. "Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları"; 14 Temmuz 1967'de Stockholm'de imzalanan ve Dünya Fikri Mülkiyet Örgütünü kuran Sözleşme'nin 2'nci maddesinde tanımlanan edebi, sanatsal ve bilimsel çalışmaları, icracı sanatçıların eserlerini, fonogram ve yayınları, insan emeğinin tüm alanlarındaki buluşları, bilimsel buluşları, endüstriyel tasarımları, ticari markaları, hizmet markalarını, ticari unvan ve isimleri, haksız rekabete karşı korumayı ve sınai, bilimsel, edebi ya da sanatsal alanlarda fikri mülkiyet faaliyetlerinden kaynaklanan diğer tüm hakları ifade eder.
18. "Ulusal Güvenlik Makamı" Tarafların ulusal yasalarına ve düzenlemelerine uygun olarak, ulusal düzeyde Gizlilik Dereceli Bilgilerin korunmasından sorumlu makamı ifade eder.

MADDE IV **İŞ BİRLİĞİ ALANLARI**

Taraflar savunma sanayi ile ilgili olarak aşağıdaki alanlarda işbirliği yapacaklardır:

1. Tarafların Silahlı Kuvvetlerince ihtiyaç duyulan yedek parça, alet, savunma malzemesi, askerî sistemler, teknik gösterimler ve teknik teçhizata ilişkin ortak araştırma, geliştirme, üretim ve modernizasyon için uygun koşulların sağlanması,
2. Tarafların topraklarında askerî teçhizat alanında ortak araştırma, geliştirme ve üretim projeleri sonuçlarının uygulanması,
3. Savunma Sanayi Mal ve Hizmetleri alanında araştırma, tasarım, geliştirme ve üretim,
4. Her iki Tarafın alet ve teçhizatının modernizasyonunun yanı sıra Savunma Sanayi Mal ve Hizmetlerinin üretimi ve tedariki alanlarında karşılıklı yardımlaşma,
5. Silah ve askerî teknik teçhizatın ve bunların parçalarının ortak üretimi ve daha da geliştirilmesi amacıyla; Tarafların ilgili makamları arasındaki anlaşmaların akdedilmesinin teşvik edilmesi,

6. Kalite Güvencesi bakımından Taraflarca kullanılan savunma sanayi standartları hakkında bilgi ve ilgili doküman ile bilimsel ve teknik bilgilerin mübadelesi,
7. Karşılıklı anlaşmayla ve Tarafların ulusal hassasiyetleri ile uluslararası düzenlemelerden kaynaklanan yükümlülükleri dikkate alınarak Tarafların ortak projelerinde üretilen nihai ürünlerin Üçüncü Tarafra satışı,
8. İki Tarafın Silahlı Kuvvetlerinin envanterinde bulunan ihtiyaç fazlası savunma sanayi ürün ve hizmetlerinin Tarafların ilgili yasal mevzuatına uygun şekilde satılması, alınması veya başka ürün ve hizmetlerle ile mübadele edilmesine yönelik işbirliği yapılması.
9. Tarafların savunma sanayi kurumları ve firmaları arasında temasların, araştırma merkezlerine yapılacak teknik ziyaretlerin ve personel değişimlerinin teşvik edilmesi,
10. Taraflardan her birinin topraklarında müştereken üretilen ya da geliştirilen askerî ve savunma teçhizatlarının Taraflarca tedariki,
11. Her iki Tarafın ve mutabık kalındığı takdirde Üçüncü Tarafların savunma sanayi ürünlerine ilişkin üretim, geliştirme, teknoloji ve modernizasyon ortak programları için koşulların oluşturulması,
12. Taraflarca, ortak veya karşılıklı satış, tedarik, üretim, modernizasyon, teknoloji transferi, araştırma ve geliştirme yapılabilmesi için Savunma Sanayi Mal ve Hizmetlerine ilişkin projelerin yürütülmesi ve bu projelere yönelik çalışmaların Taraflar ve/veya Tarafların ilgili makamları arasında imzalanacak olan anlaşmalar, mutabakat muhtıraları, protokoller veya sözleşmeler kapsamında uygulanması,
13. Üçüncü Taraflar için ortak üretim ve ortak geliştirme konusunda Taraflar arasında anlaşmaların akdedilmesinin teşvik edilmesi,
14. Tarafların yetkisi dâhilinde askerî teknik kurumlar, savunma sanayi firmaları ve bakım-onarım tesisleri arasında işbirliği yapılması,
15. Taraflarca düzenlenen savunma sanayi fuarları ve sempozyumlarına karşılıklı katılım sağlanması.

MADDE V

UYGULAMA ESASLARI

1. İşbu Anlaşmanın yürütülmesine ve uygulanmasına ilişkin detaylar, Tarafların iç hukuklarında öngörülen onay süreçlerine tabi olacak ve İşbu Anlaşma hükümlerine uygun olan tamamlayıcı ve uygulama anlaşmaları, mutabakat muhtıraları, protokoller, sözleşmeler ve diğer düzenlemeler ile tanımlanacaktır.
2. Esas olarak, Taraflar sadece kendi savunma sanayileri ile ilgili konularda işbirliği yapacaklardır. Üçüncü Tarafların ilgi sahasına giren konuların işbirliğine dâhil edilmesi Taraflar arasında karşılıklı mutabakat ile mümkün olacaktır.

3. İşbirliği, Tarafların mevzuatı, ihtiyaçları ve çıkarları göz önünde bulundurularak, karşılıklılık ilkesine bağlı olarak tesis edilecektir.
4. Taraflar, Üçüncü Tarafların ortak üretim projelerine davet edilmesi konusu dâhil, kararlarını karşılıklı mutabakata göre alacaklardır.
5. Herhangi bir tamamlayıcı ve uygulama anlaşması, mutabakat muhtırası, protokol ve düzenlemenin feshedilmesi durumunda, Taraflar fesih bildirisinden önce başlanmış bütün yükümlülükleri tamamlamayı kabul ederler. Bu belgelerden herhangi birine ilişkin fesih bildirisi; Taraflarca müştereken sonuçlandırılacaktır ve yerine getirilmiş ve getirilmemiş yükümlülüklerin listesini de içerecektir.
6. Yazılı ön onay alınmaksızın hiçbir Taraf işbu Anlaşma uyarınca ya da bu Anlaşma temelinde yapacakları tamamlayıcı ve uygulama anlaşmaları, mutabakat muhtıraları, protokoller ve düzenlemeler uyarınca hibe edilecek, satılacak ya da ortak üretilecek malzeme, teknik bilgi ve belgeyi herhangi bir Üçüncü Tarafa transfer etmeyecektir.

MADDE VI YETKİLİ MAKAMLAR

Bu Anlaşmanın uygulanması için yetkili makamlar;

- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti için: Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Savunma Sanayii Başkanlığı
- Brezilya Federal Cumhuriyeti Hükümeti için: Brezilya Federal Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı Savunma Ürünleri Müsteşarı'dır.

MADDE VII KARMA KOMİSYON

1. Karma Komisyonunda (Bundan böyle "Komisyon" olarak belirtilecektir) Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Savunma Sanayii Başkanlığı heyetine, Başkan Yardımcısı veya Başkan Yardımcısının yetkilendireceği bir temsilci; Brezilya Federal Cumhuriyeti heyetine ise Brezilya Federal Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı Savunma Ürünleri Müsteşarı veya yetkilendireceği bir temsilci başkanlık edecektir.
2. Komisyonun faaliyetlerini düzenlemek ve koordine etmekle görevli temas noktaları;

- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, Savunma Sanayii Başkanlığı Uluslararası İşbirliği Daire Başkanlığı,
- Brezilya Federal Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı Savunma Ürünleri Müsteşarı'dır.

3. Komisyonunda her bir Tarafın üye sayısı yediyi aşmayacaktır. Gerekliğinde Komisyona, her bir Tarafın Silahlı Kuvvetleri, kurumları ve savunma sanayi firmalarından uzman personel dâhil edilebilecektir.
4. Bu Anlaşma kapsamında Komisyonun görev ve yetkileri;
 - a. Bu Anlaşmanın IV'üncü Maddesine göre, somut işbirliği alanlarını tespit etmek ve tanımlamak,
 - b. Ortaklaşa gerçekleştirilecek projeleri seçmek ve müşterek projelerin uygulanmasına yönelik en uygun işbirliği şekil ve metotlarını tanımlamak,
 - c. Müşterek programların uygulanması sırasındaki işbirliği teklifinin gerçekleştirilmesi amacıyla bilgileri mübadele etmek,
 - d. Üçüncü ülkelerin ortak projelere katılması konusundaki teklif, tavsiye ve görüşleri ilgili makamlara sunmak,
 - e. Onaylanmış proje ve kararların gerçekleştirilmesi için gerekli belgelerin hazırlanması ve yayımlanmasını sağlamak,
 - f. Onaylanmış projelerin ve kararların uygulanmasını düzenli olarak kontrol etmek,
 - g. Bu Anlaşmanın uygulanmasını değerlendirmek ve gerektiğinde Anlaşmada yapılacak değişikliklere ilişkin teklifleri müzakere etmektir.
5. Komisyon toplantısına ilişkin faaliyetler, toplantının öngörülen tarihinden en az üç ay önce Kabul Eden Tarafın resmî daveti ile başlatılacaktır.
6. Komisyonun gündemindeki tüm konular Komisyon toplantısından en az 30 gün önce belirlenmiş ve koordine edilmiş olacaktır.
7. Komisyon müşterek olarak mutabık kalınan tarihlerde her bir Tarafın ülkesinde dönüşümlü olarak toplanacaktır.
8. Her iki taraf, personelinin Komisyon toplantılarına katılımlarıyla bağlantılı olarak yaptığı tüm masraflardan sorumlu olacaktır.
9. Komisyon, bu Anlaşmanın yorumlanmasından ve uygulanmasından doğacak uyuşmazlıkları, görüşmeler suretiyle XVIII'inci Madde uyarınca çözüme kavuşturacaktır.

MADDE VIII

FİKRİ VE SİNAİ MÜLKİYET HAKLARININ KORUNMASI

1. Tarafların Fikri ve Sinaî Mülkiyet Hakları, kendi sınırları içinde üretim hakları, üretim lisansının verilmesi, Üçüncü Taraplara satış, ortak projeler çerçevesinde gerçekleştirilen buluşlar ve yeni ürünlere ait patentlerin korunması ve teknoloji transferiyle ilgili hak ve yükümlülükleri; her bir proje için yapılacak uygulama anlaşmaları ile belirlenecektir. Taraflar, ulusal mevzuatları ve taraf oldukları uluslararası anlaşmalar çerçevesinde, bu Anlaşma dâhilinde oluşturulacak ve devredilecek fikri mülkiyet haklarının etkin bir şekilde korunmasını sağlayacaklardır.
2. Bu uygulama anlaşmalarında; malî ve hukukî yükümlülükler yanında, araştırma, geliştirme, üretim, tedarik, teknik hizmetler, personel desteği ve altyapı hizmetlerinden kaynaklanan masraflardan doğacak karşılıklı borç ve alacakların tasfiye yöntemi, yeri, zamanı ve şartlarına ilişkin esas ve usuller ayrıntılı olarak belirtilecektir.

3. İşbu Anlaşmadaki hiçbir hüküm, Taraflardan birine ya da bir Üçüncü Tarafa ait olan mevcut ya da Gizlilik Dereceli Bilgi ile bağlantılı olarak edinilmiş Fikri veya Sınai Mülkiyet Haklarına konu bilginin, sahibinin özel yazılı izni alınmaksızın, kullanılması, mübadelesi ya da açıklanması için bir yetki ya da izin olarak kabul edilmeyecektir.
4. Ayrıca işbu Anlaşmadaki hiçbir hüküm Taraflardan birine ya da bir Üçüncü Tarafa ait olan bu hakları azaltacak, sınırlandırarak veya ortadan kaldıracak şekilde yorumlanamaz ve uygulanamaz.
5. Taraflar işbu Anlaşma çerçevesinde, diğer bir Tarafça verilen bütün malzeme, ürün ve bilginin yeniden üretimi, kopya edilmesi, kullanılması veya dağıtılması ile ilgili Madde III 17' inci fıkrası hükümlerine uygun olarak fikri ve sınai mülkiyet haklarına ve diğer sınırlamalara riayet edeceklerdir.
6. Fikri ve Sınai Mülkiyet Haklarının korunmasına ilişkin Anlaşma ile oluşturulan yükümlülükler işbu Anlaşmanın sona ermesinden sonra da uygulanmaya devam edecektir.

MADDE IX

GİZLİLİK DERECELİ BİLGİ, BELGE VE MALZEMENİN KORUNMASI

1. İşbu Anlaşma kapsamında değiş tokuş edilebilecek veya oluşturulabilecek Gizli Bilgilerin ele alınması, Taraflarca Gizli Bilgilerin değişimi ve karşılıklı korunmasına ilişkin müstakil bir anlaşma ile düzenlenecektir.
2. Söz konusu müstakil anlaşma yürürlüğe girene kadar, işbu Anlaşma kapsamında değiştirilen veya oluşturulan tüm Gizli Bilgiler aşağıdaki ilkelere göre korunacaktır:
 - a. Bir Taraf, diğer Tarafın önceden yazılı izni olmaksızın bir Üçüncü Tarafa herhangi bir Gizli Bilgi sağlamayacaktır.
 - b. Taraflardan her biri, Gizli Bilgilere erişimin, Bilmesi Gereken Prensibine dayalı olarak verilmesini sağlayacaktır;
 - c. Taraflar, Gizli Bilgilere erişimin yalnızca uygun Kişisel Güvenlik Belgesine sahip veya ulusal yasalar ve düzenlemeler uyarınca görevleri gereği usulüne uygun olarak yetkilendirilmiş kişilere verilmesini sağlayacaklardır.
 - d. Gizli Bilgiler yalnızca hedeflendiği amaç için kullanılacaktır.
 - e. Taraflar, kendi ulusal yasalarına ve düzenlemelerine göre güvenlik sınıflandırma seviyelerinin eşdeğer olarak kabul edilmesi ve aşağıdaki şekilde kullanılması konusunda hemfikirdir:

Brezilya Federal Cumhuriyeti adına	Türkiye Cumhuriyeti için
ULTRASECRETO	ÇOK GİZLİ
SECRETO	GİZLİ
Eş değeri yok (bkz. bu Maddenin g bendi)	ÖZEL
RESERVADO	HİZMETE ÖZEL

- f. İşbu Anlaşma kapsamında sağlanan Gizli Bilgiler, bu Maddenin "e" maddesinde belirlenen eşdeğer güvenlik sınıflandırma düzeyiyle belirtilmelidir.
- g. "ÖZEL" olarak sınıflandırılan Gizli Bilgiler, Brezilya Federal Cumhuriyeti tarafından GİZLİ olarak ele alınacaktır.
- h. Taraflar, bu Maddenin "e" bendinde belirtilen güvenlik sınıflandırma seviyelerine ilişkin kendi ulusal yasa ve düzenlemelerindeki değişiklikleri birbirlerine bildireceklerdir.
- i. Taraflardan her biri, işlenen, saklanan veya iletilen Gizli Bilgileri kendi güvenlik sınıflandırma düzeyine göre korumak için ulusal yasa ve düzenlemelerine göre gerekli önlemlerin alınmasını sağlayacaktır.
- j. İşbu Anlaşmada ele alınmayan, Gizli Bilgilerin ele alınmasıyla ilgili diğer konular, Tarafların Ulusal Güvenlik Makamları arasında karşılıklı olarak koordine edilecektir.

MADDE X

KALİTE GÜVENCESİ

Taraflarca mutabık kalınması halinde, Kalite Güvencesi konusunda işbirliği Taraflar arasında imzalanacak olan müstakil bir anlaşma ile düzenlenecektir. Söz konusu anlaşmanın yürürlüğe girmesine kadar konu ile ilgili usul ve genel prensipler, Tarafların ilgili kuruluşları arasında kendi mevzuatlarına uygun olarak yapılacak sözleşmelerde belirlenecektir.

MADDE XI

TARAFLARIN DİĞER ULUSLARARASI ANLAŞMALARDAN DOĞAN TAAHHÜTLERİ

Bu Anlaşmanın hükümleri, her bir ülkenin taraf olduğu diğer uluslararası anlaşmalardan doğan taahhütlerini etkilemeyecek ve diğer devletlerin meşruiyetlerine, çıkarlarına, güvenliklerine ve ülke bütünlüklerine karşı kullanılmayacaktır.

MADDE XII

HUKUKİ HUSUSLAR

1. Misafir Personel ile Bakmakla Yükümlü Olunan Kişiler; giriş, ikamet ve çıkış dâhil, Kabul Eden Taraf topraklarında bulundukları sürece Kabul Eden Tarafın yürürlükteki yasalarına, düzenlemelerine ve cezai yargısına tabi olacaklardır. Kabul Eden Tarafın yargı yetkisinin uygulandığı ve hüküm içeriğinin Gönderen Tarafın mevzuatında bulunmayan bir cezayı öngördüğü hallerde, her iki Tarafın mevzuatında yer alan bir ceza türü uygulanacaktır.
2. Kabul Eden Taraf, Misafir Personel veya Bakmakla Yükümlü Olunan Kişilerden herhangi birinin gözaltına alınması veya tutuklanması halinde Gönderen Tarafı derhal durumdan haberdar edecektir.
3. Misafir Personel veya Bakmakla Yükümlü Olunan Kişilerden herhangi birinin Kabul Eden Tarafta yasal bir soruşturmaya veya yargılamaya muhatap olması durumunda, bu kişi Kabul Eden Taraf

vatandaşlarına sağlananlardan az olmamak koşulu ile genel olarak kabul edilmiş hukuki korumadan istifade etme hakkına sahip olacaktır.

4. Kabul Eden Tarafın yasalarını ihlal etmeleri durumunda, Misafir Personelin faaliyetlerine Madde VI'da belirtilen Yetkili Makamlarca son verilebilecektir.
5. Gönderen Taraf, Misafir Personel üzerindeki münhasır disiplin yargı yetkisini, Kabul Eden Tarafın ülkesinde muhafaza eder.

MADDE XIII İDARİ KONULAR

1. Misafir Personele, bu Anlaşmada belirlenmiş olanlar veya bu Anlaşma uyarınca imzalanacak tamamlayıcı ve uygulama anlaşmaları, mutabakat muhtıraları, protokoller ve düzenlemeler ile belirlenecekler dışında görevler verilmeyecektir.
2. Gönderen Tarafın asker personeli, görev yerlerinde kendi üniformalarını giyecektir.
3. Kabul Eden Taraf, lüzumlu hallerde, bu Anlaşmada belirtilen faaliyetlerin icrası için gerekli teçhizatı sağlamaya çaba gösterecektir.

MADDE XIV MALİ KONULAR

1. İşbu Anlaşma kapsamında bulunan işbirliği faaliyetlerinin icrası maksadıyla görevlendirilen Misafir Personelin maaş, konaklama, yemek hizmeti, ulaştırma, gündelik ve diğer mali haklarından, Gönderen Taraf sorumlu olacaktır.
2. Faaliyetlerin ücretsiz olarak veya cari veya indirilmiş fiyatlar karşılığında düzenlenmesine mevzuatı çerçevesinde Kabul Eden Taraf karar verecektir.
3. Misafir Personel Kabul Eden Tarafı kesin olarak terk ederken kendi borçları ile Bakmakla Yükümlü Olunan Kişilerin borçlarını tasfiye edecektir. Borçların Misafir Personel tarafından ödenmemesi ve/veya acil geri çekilme halinde, Misafir Personel ve Bakmakla Yükümlü Olunan Kişilerin borçları Kabul Eden Taraf tarafından düzenlenecek faturaya istinaden Gönderen Taraf tarafından ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden ABD Doları olarak ödenecektir.
4. Misafir Personel ve Bakmakla Yükümlü Olunan Kişiler, giriş, kalış ve çıkışları süresince, Kabul Eden Tarafın yürürlükteki vergi mevzuatına tabi olacaklardır.
5. İşbu Anlaşma kapsamındaki tüm faaliyetler Tarafların kaynaklarının kullanılabilirliğine tabi olacaktır.

MADDE XV DİĞER HUSUSLAR

1. Gönderen Taraf, gerekli gördüğü zaman, personelini geri çağırma hakkını saklı tutar. Kabul Eden Taraf, böyle bir talep alır almaz, personelin dönüşü için bütün tedbirleri alacaktır.

2. Bir Misafir Personelin veya Bakmakla Yükümlü Olunan Kişilerden birinin ölümü halinde, Kabul Eden Taraf Gönderen Tarafı bilgilendirecek, cenazeyi ülkesindeki en yakın uluslararası havaalanına nakledecek ve sevk edilene kadar uygun sıhhi koruma tedbirlerini alacaktır.

MADDE XVI

ZARAR / ZİYAN VE TAZMİNATLAR

1. Taraflardan her biri, Misafir Personelin görevini yerine getirdiği sıradaki fiillerinden ötürü, karşı Tarafın mallarına verdiği zararları tazmin edecektir.
2. Kabul Eden Tarafın, Misafir Personelin ve Bakmakla Yükümlü Olunan Kişilerin şahıslarına ve mallarına, kasten veya ihmale dayalı olarak verilebilecek zarar ve ziyanlara ilişkin tazminat taleplerinin çözömlenmesinde Kabul Eden Tarafın yasalari uygulanacaktır.
3. Kasıt veya ağır ihmâl bulunmadıkça, Taraflardan her biri, Resmî Görevin ifası sırasında personelinin yaralanması veya ölümü halinde diğeri Tarafa karşı taleplerinden feragat edeceklerdir.

MADDE XVII

GÜMRÜK VE PASAPORT İŞLEMLERİ

1. Misafir Personel ile Bakmakla Yükümlü Olunan Kişiler, Kabul Eden Tarafın ülkesinde, yabancılara ilişkin kurallara tabi olacaktır.
2. Misafir Personel ile Bakmakla Yükümlü Olunan Kişiler, Kabul Eden Tarafın ülkesine giriş ve çıkışlarında Kabul Eden Tarafın mevzuatında öngörölen pasaport ve gümrük prosedörlarına tabi olacaktır. Bununla birlikte, Kabul Eden Taraf, mevzuatı çerçevesinde gerekli idari kolaylıkları sağlayacaktır.

MADDE XVIII

UYUŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜLMESİ

1. Taraflar, bu Anlaşmanın yorumlanmasından ve uygulamasından doğacak uyuşmazlıkları, ulusal mahkeme, uluslararası mahkeme, hakem heyeti ya da Üçüncü Tarafa götürmeksizin Madde VII uyarınca kurulmuş Komisyonla görüşmeler suretiyle çözüme kavuşturacaklardır. Uyuşmazlıkların çözümü sürecinde Taraflar yükümlölüklerini yerine getirmeye devam edecektir.
2. Şayet uyuşmazlık Komisyonla ele alınışını izleyen 90 gün içinde çözülemezse, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Savunma Sanayii Başkanı ve Brezilya Federal Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı Savunma Ürünleri Müsteşarı seviyesinde ele alınacaktır. Bu takdirde, konunun Tarafların ilgili makamlarına intikalini izleyen 30 gün içinde görüşmelere başlanacak, müteakip 45 gün içinde sonuç alınamadığı takdirde, Taraflardan her biri işbu Anlaşmanın XXI'nci Maddesinin 2'nci fıkrası uyarınca bu Anlaşmayı sona erdirebilecektir.

MADDE XIX

DEĞİŞİKLİK

1. Taraflardan her biri gerektiğinde bu Anlaşmanın değiştirilmesi veya gözden geçirilmesini diplomatik yollarla önerebilir. Yazılı önerinin alındığı tarihten itibaren 30 gün içerisinde görüşmeler başlayacaktır. 90 gün içerisinde bir sonuca varılamaz ise, Taraflardan her biri işbu Anlaşmanın XXI'nci Maddesinin 2'nci fıkrası uyarınca bu Anlaşmayı sona erdirebilecektir.
2. Üzerinde mutabık kalınan değişiklikler, bu Anlaşmanın yürürlüğe girişini düzenleyen XX'inci Maddedeki usul uyarınca yürürlüğe girecektir. Bütün değişiklik ve gözden geçirmeler yazılı olarak yapılacaktır.

MADDE XX

ONAY VE YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ

İşbu Anlaşma, Tarafların, onay ve yürürlüğe girmesi için gerekli iç yasal usullerin tamamlandığını birbirlerine diplomatik yollarla bildirdikleri son yazılı bildirimin alındığı tarihte yürürlüğe girecektir.

MADDE XXI

YÜRÜRLÜK SÜRESİ VE SONA ERDİRME

1. Bu Anlaşma yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 5 yıl yürürlükte kalacaktır. Taraflardan herhangi biri diğerine Anlaşmanın yürürlük süresinin bitiminden 90 gün öncesinden diplomatik yollarla yazılı olarak sona erdirmeye bildirimi göndermediği takdirde Anlaşma birbirini izleyen birer yıllık süreler için kendiliğinden uzayacaktır.
2. Bu Anlaşmanın gözden geçirilmesinde veya değişiklik yapılmasında veya bir uyuşmazlığın çözümünde Taraflar arasında mutabakat sağlanamazsa Taraflardan her biri bu Anlaşmayı diplomatik yollardan iletilen yazılı bir bildirim ile sona erdirebilecektir. İşbu Anlaşmanın feshi, bildirimin alınmasından 90 gün sonra hüküm doğuracaktır.
3. Fesih hükümleri bu Anlaşmanın feshinden önce kararlaştırılmış ve başlatılmış olan proje, program ve sözleşmenin uygulanmasını etkilemeyecektir.

MADDE XXII
METİN VE İMZA

Aşağıda imzası bulunanlar, kendi Hükümetleri tarafından usulüne uygun olarak yetkilendirilmiş olup, bu Anlaşmayı, Türkçe, Portekizce ve İngilizce dillerinde olmak üzere ikişer orijinal belge ile imzalamışlardır; tüm metinler eşit derecede geçerlidir. İşbu Anlaşmanın yorumlanmasında bir farklılık olması halinde İngilizce metin geçerlidir.

Ankara'da / Brazilya'da imzalanmıştır

BREZİLYA FEDERAL CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ

ADINA

Marcos Rosas Degaut Pontes
Savunma Bakanlığı
Savunma Ürünleri Sekreteri

Tarih: 25 / 03 / 2022

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ

ADINA

Prof İsmail DEMİR
Savunma Sanayii Başkanı

Tarih: 25 / 03 / 2022

ACORDO SOBRE COOPERAÇÃO EM INDÚSTRIA DE DEFESA ENTRE O GOVERNO DA REPÚBLICA FEDERATIVA DO BRASIL E O GOVERNO DA REPÚBLICA DA TURQUIA

PREÂMBULO

O Governo da República Federativa do Brasil

e

O Governo da República da Turquia

(doravante denominados individualmente como "Parte" ou coletivamente como "Partes"),

Confirmando seu compromisso com os objetivos e princípios da Carta das Nações Unidas;

Enfatizando que as relações de amizade e cooperação, que continuarão a ser desenvolvidas e fortalecidas com base nos princípios de benefício mútuo e de igualdade de direitos, contribuirão para o interesse mútuo de ambos os países, bem como para a paz e a segurança internacionais;

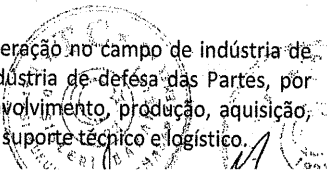
Expressando seu desejo de desenvolver a cooperação em indústria de defesa, utilizando suas competências científicas e técnicas no campo de equipamentos e armamentos militares; e

Aderindo aos princípios de reciprocidade e respeito mútuo,

Concordam com os seguintes pontos:

ARTIGO I FINALIDADE

O propósito deste Acordo é estabelecer a cooperação no campo de indústria de defesa entre as Partes, ao aprimorar as competências da indústria de defesa das Partes, por intermédio de cooperação mais efetiva nos campos de desenvolvimento, produção, aquisição, manutenção de bens e serviços de defesa e aprimoramento de suporte técnico e logístico.

ARTIGO II

ESCOPO

Este Acordo contempla os princípios gerais de atividades de cooperação mútua no campo da indústria de defesa entre as autoridades competentes e/ou as organizações/empresas da indústria de defesa das Partes.

ARTIGO III

DEFINIÇÕES

1. "Acordo" significa este Acordo sobre Cooperação em Indústria de Defesa entre o Governo da República da Turquia e o Governo da República Federativa do Brasil.
2. "Bens e Serviços da Indústria de Defesa" significa armamentos e equipamento militar, em conjunto com o suporte logístico relacionado e o material e serviços necessários para pesquisa, desenvolvimento e produção desse armamento e equipamento militar.
3. "Cooperação" significa as atividades empreendidas conjuntamente pelas Partes, baseadas no princípio da reciprocidade para as finalidades deste Acordo, e em conformidade com as suas legislações e regulamentos aplicáveis.
4. "Comissão Conjunta" significa a comissão composta pelos representantes da Presidência das Indústrias de Defesa da Presidência da República da Turquia e do Ministério da Defesa da República Federativa do Brasil, em que ambas as partes estarão representadas igualmente e que é responsável pelo cumprimento das obrigações relativas à implementação, análise e, quando necessário, alteração das disposições deste Acordo.
5. "Obrigação Oficial" significa a obrigação a ser cumprida em conformidade com este Acordo ou com outros acordos a serem concluídos com base neste Acordo.
6. "Parte Remetente" significa a Parte que envia pessoal, material e equipamento ao território da Parte Anfitriã", de acordo com os propósitos deste Acordo.
7. "Parte Anfitriã" significa a Parte que recebe, no seu território, pessoal, material e equipamento enviado pela Parte Remetente para a implementação deste Acordo.
8. "Pessoal Visitante" significa o pessoal militar e/ou civil de uma Parte enviado ao território da outra Parte para a implementação deste Acordo.
9. "Dependentes" significa as pessoas que dependem do Pessoal Visitante, responsável por eles, em conformidade com a respectiva legislação nacional.

10. "Terceira Parte" significa qualquer pessoa, entidade, organização ou governo de um país ou Estado, que não seja uma das Partes, ou de uma organização internacional ou de seus representantes legais.

11. "Garantia de Qualidade" significa todas as atividades visando assegurar a conformidade dos produtos ou serviços de defesa com os requisitos de produção, desempenho e utilização, em observância aos procedimentos, padrões, normas e especificações técnicas pertinentes acordadas entre as Partes.

12. "Informação Classificada" significa qualquer informação, independentemente de como ela é apresentada, que deverá ser protegida contra acesso, divulgação, ou outro uso não autorizado e foi assim designada, de acordo com as respectivas leis e regulamentos de cada Parte.

13. "Autoridade de Segurança Competente" significa a autoridade responsável pela segurança de Informações Classificadas no âmbito deste Acordo e em conformidade com as leis e regulamentos de cada Parte.

14. "Certificação de Segurança de Instalação" significa a certificação de que a entidade pública ou privada foi autorizada ao Tratamento de Informação Classificada, de acordo com as leis e regulamentos nacionais de cada Parte.

15. "Certificação de Segurança de Pessoal" significa a certificação que um indivíduo foi autorizado ao Tratamento de Informação Classificada, em determinado Nível de Classificação de Segurança, em conformidade com as leis e regulamentos nacionais de cada Parte.

16. "Princípio da Necessidade de Conhecer" significa a condição de um indivíduo que precisa ter acesso à informação para desempenhar tarefas e obrigações oficiais.

17. "Direitos de Propriedade Intelectual [e Industrial]", como definido no Artigo II da Convenção que instituiu a Organização Mundial da Propriedade Intelectual, assinada em 14 de julho de 1967 em Estocolmo, inclui obras literárias, artísticas e científicas, performances de artistas, fonogramas e transmissões, invenções em todos os campos da atividade humana, descobertas científicas, desenhos industriais, marcas comerciais, marcas de serviço, nomes e designações comerciais, proteção contra a concorrência desleal e todos os demais direitos resultantes da atividade intelectual nos campos industrial, científico, literário ou artístico.

18. "Autoridade Nacional de Segurança" significa a autoridade responsável pela proteção da Informação Classificada, em âmbito nacional, e em conformidade com as leis e regulamentos das Partes.

ARTIGO IV

ÁREAS DE COOPERAÇÃO

As Partes cooperarão nas seguintes áreas relativas à indústria de defesa:

1. Garantia das condições apropriadas para pesquisa, desenvolvimento, produção e modernização conjuntos de partes sobressalentes, ferramentas, materiais de defesa, sistemas militares, displays técnicos e equipamento técnico necessários às Forças Armadas das Partes.
2. Implementação dos resultados de pesquisa, desenvolvimento e produção de projetos conjuntos no campo de equipamento militar nos territórios das Partes.
3. Pesquisa, modelagem, desenvolvimento e produção no campo de Bens e Serviços da Indústria de Defesa.
4. Assistência mútua nos campos de produção e aquisição de Bens e Serviços da Indústria de Defesa, assim como na modernização de ferramentas e equipamentos de ambas as Partes.
5. Estímulo à conclusão de acordos feitos entre autoridades competentes das Partes, visando à produção e conjunta e futuro desenvolvimento conjunto de armamento, equipamento técnico militar e suas peças.
6. Intercâmbio de informação técnica e científica, documentos relevantes e informações sobre os padrões da indústria de defesa usados pelas Partes para Garantia de Qualidade.
7. Venda de bens finais produzidos por meio de projetos conjuntos das Partes a Terceiras Partes por acordo mútuo e levando em consideração as sensibilidades nacionais das Partes e suas obrigações oriundas de regulamentação internacional.
8. Cooperação para a venda, aquisição ou troca de Bens e Serviços da Indústria de Defesa sobressalentes do inventário das Forças Armadas de ambas as Partes por outros produtos e serviços, em conformidade com a legislação pertinente das Partes.
9. Promoção de contatos, visitas técnicas a centros de pesquisa e intercâmbio de pessoal entre as instituições e empresas das indústrias de defesa das Partes.
10. Aquisição pelas Partes de equipamento militar e de defesa produzido ou desenvolvido em conjunto no território de quaisquer das Partes.
11. Provimento de condições para programas conjuntos de produção, desenvolvimento, tecnologia e modernização relacionados a produtos da indústria de defesa de ambas as Partes e, se assim acordado, os produtos da indústria de defesa de Terceiras Partes.

12. Condução de projetos relativos a Bens e Serviços da Indústria de Defesa das Partes, de forma a possibilitar venda, aquisição, produção, modernização, transferência de tecnologia, pesquisa e desenvolvimento conjuntos ou mútuos, e implementação desses projetos sob o escopo de acordos, memorandos de entendimento, protocolos ou contratos a serem assinados entre as Partes e/ou autoridades pertinentes das Partes.
13. Estimular a assinatura de acordos entre as Partes em produção conjunta e desenvolvimento conjunto de Bens e Serviços da Indústria de Defesa para Terceiras Partes.
14. Cooperação entre instituições técnicas militares, empresas da indústria de defesa e instalações de manutenção e reparo, sob a autoridade das Partes.
15. Participação mútua em feiras da indústria defesa e simpósios organizados pelas Partes.

ARTIGO V

PRINCÍPIOS DE IMPLEMENTAÇÃO

1. A execução e detalhes de implementação deste Acordo serão definidos por intermédio de ajustes complementares, acordos de implementação, memorandos de entendimento, protocolos, contratos e outras providências sujeitas ao processo de ratificação previsto na legislação nacional das Partes, e de acordo com as provisões deste Acordo.
2. Em princípio, as Partes cooperarão apenas nos campos relacionados às suas próprias indústrias de defesa. A inclusão de áreas de cooperação de interesse de Terceiras Partes, sob este Acordo, será possível através de acordo mútuo entre as Partes.
3. A cooperação será estabelecida pelo princípio da reciprocidade, considerando a legislação, os critérios e os interesses mútuos das Partes.
4. As Partes avaliarão e tomarão decisões por acordo mútuo no que se referir a convites para que Terceiras Partes participem em projetos conjuntos de produção.
5. A não ser que seja decidido de outra forma por ambas as Partes, em caso de término de qualquer acordo complementar ou de implementação, memorando de entendimento, protocolos e entendimentos, as Partes deverão aceitar cumprir todas as obrigações assumidas anteriormente à notificação de término. A declaração de término de quaisquer destes documentos será concluída em conjunto entre as Partes e conterá uma lista de obrigações cumpridas e não cumpridas.
6. Nenhuma das Partes transferirá a uma Terceira Parte, sem consentimento prévio e por escrito, material, informação técnica e documentos em forma de doação, venda ou coprodução segundo este Acordo ou acordos complementares e de implementação, memorandos de entendimento, protocolos e entendimentos a serem feitos com base neste Acordo.

ARTIGO VI

AUTORIDADES RESPONSÁVEIS

As autoridades responsáveis pela implementação deste Acordo são:

- Pela República da Turquia: Presidência das Indústrias de Defesa da Presidência da República da Turquia.
- Pela República Federativa do Brasil: a Secretaria de Produtos de Defesa do Ministério da Defesa da República Federativa do Brasil.

ARTIGO VII

COMISSÃO CONJUNTA

1. Na Comissão Conjunta (a seguir referida como “Comissão”), a Delegação da Presidência das Indústrias de Defesa da Presidência da República da Turquia será presidida pelo Vice-Presidente ou representante autorizado pelo Vice-Presidente das Indústrias de Defesa, e a Delegação da República Federativa do Brasil será liderada pelo Secretário de Produtos de Defesa do Ministério da Defesa da República Federativa do Brasil ou representante por ele/ela autorizado.

2. Os pontos de contato que deverão ser responsáveis por organizar e coordenar as atividades da Comissão, são:

- Departamento de Cooperação Internacional, Presidência das Indústrias de Defesa da Presidência da República da Turquia.
- Secretaria de Produtos de Defesa do Ministério da Defesa da República Federativa do Brasil.

3. O número de representantes de cada Parte na Comissão não deverá exceder a 7 (sete). Se necessário, pessoal especializado das Forças Armadas, instituições e empresas da indústria de defesa poderão ser incluídos na Comissão, além do número de 7 (sete) participantes.

4. Em conformidade com este Acordo, as competências e obrigações da Comissão serão as seguintes:

- a. Determinação e definição de áreas concretas de cooperação, de acordo com o Artigo IV deste Acordo.
 - b. Seleção de projetos a serem executados conjuntamente e identificação dos tipos e métodos de cooperação mais apropriados para execução de projetos em conjunto.
 - c. Intercâmbio de informação com o propósito de realização de uma proposta de cooperação durante a implementação de programas conjuntos.
 - d. Submissão de propostas, recomendações e opiniões a autoridades competentes relativas à participação de Terceiras Partes em projetos conjuntos.
 - e. Assegurar a preparação e publicação de documentos necessários para a realização de projetos e decisões aprovadas.
 - f. Supervisão regular da implementação de projetos e decisões aprovadas.
 - g. Avaliação da implementação deste Acordo e, se necessário, negociação de propostas relativas a quaisquer emendas a serem feitas neste Acordo.
5. As atividades relativas às reuniões da Comissão deverão ser iniciadas após o convite oficial da Parte Anfitriã, ao menos três meses antes da data proposta para a reunião.
6. Todos os tópicos da agenda da Comissão deverão ser determinados e coordenados em no mínimo 30 dias antes da reunião da Comissão.
7. A Comissão deverá reunir-se alternadamente no território de cada Parte em datas mutuamente acordadas.
8. Cada Parte será responsável por todas as despesas contraídas por seu pessoal decorrentes de suas respectivas participações nas reuniões da Comissão.
9. A Comissão solucionará litígios oriundos da interpretação e implementação deste Acordo através de negociações diretas em conformidade com o Artigo XVIII.

ARTIGO VIII

PROTEÇÃO DE DIREITOS DE PROPRIEDADE INTELECTUAL E INDUSTRIAL

1. Direitos e obrigações das Partes relativas aos seus direitos de propriedade intelectual e industrial, direitos de produção em seus próprios territórios, emissão de licença de produção, venda a Terceiras Partes, preservação de patentes em novos produtos e invenções realizadas no âmbito de projetos conjuntos e transferência tecnológica deverão ser determinados por intermédio de acordos de implementação a serem feitos para cada projeto conjunto. As Partes, no âmbito de sua legislação nacional e de acordos internacionais dos quais são parte, deverão efetivamente proteger os direitos de propriedade intelectual a serem estabelecidos e transferidos com base neste Acordo.

2. Nesses acordos de implementação, além das obrigações financeiras e legais, os princípios e procedimentos relativos ao tipo, local, tempo e termos de liquidação de débitos e créditos mútuos, em decorrência de quaisquer despesas relativas à pesquisa, desenvolvimento, produção, aquisição, serviços técnicos, apoio de pessoal e serviços de infraestrutura, deverão ser detalhadamente especificados.

3. Nenhuma cláusula deste Acordo será considerada como uma autorização ou permissão para reger o uso, troca ou divulgação de qualquer informação existente ou adquirida, em associação com Informações Classificadas sujeitas a Direitos de Propriedade Intelectual ou Industrial, sem autorização específica e por escrito do proprietário desses direitos, quer o proprietário seja uma das Partes ou uma Terceira Parte.

4. Além disso, nenhuma disposição deste Acordo será interpretada e implementada na forma de diminuir, limitar ou abolir esses direitos pertencentes a uma das Partes ou a uma Terceira Parte.

5. As Partes respeitarão os Direitos de Propriedade Intelectual e Industrial, nos termos do estabelecido no Parágrafo 17 do Artigo III, e outras restrições relativas à reprodução, duplicação, utilização ou distribuição de todos os materiais, produtos e informação que forem divulgadas pela outra Parte no âmbito deste Acordo

6. Compromissos estabelecidos neste Acordo relativos à proteção de Direitos de Propriedade Intelectual e Industrial deverão continuar a ser aplicados mesmo após o término da vigência deste Acordo.

ARTIGO IX

INFORMAÇÃO CLASSIFICADA

1. O tratamento de Informação Classificada que poderá ser trocada ou gerada no âmbito deste Acordo será regulado entre as Partes mediante acordo específico para a troca e proteção mútua de Informação Classificada.

2. Enquanto este acordo específico não entrar em vigor, toda Informação Classificada trocada ou gerada no âmbito deste Acordo deverá ser protegida de acordo com os seguintes princípios:

- a. As Partes não fornecerão a terceiros qualquer Informação Classificada sem prévio consentimento, por escrito, da outra Parte.
- b. Cada Parte assegurará que o acesso à Informação Classificada seja concedido com base no princípio da Necessidade de conhecer;
- c. As Partes deverão assegurar que o acesso à Informação Classificada será conferido somente a indivíduos que possuam a Certificação de Segurança de Pessoal adequada ou que estejam devidamente autorizadas em virtude de suas funções, em conformidade com as leis e regulamentos nacionais.
- d. A Informação Classificada será usada somente para a finalidade para a qual foi destinada.

- e. As Partes concordam que os níveis de classificação de segurança, de acordo com suas respectivas leis e regulamentos nacionais, deverá ser consideradas equivalentes e corresponder-se do seguinte modo:

Para a República Federativa do Brasil	Para a República da Turquia
ULTRASSECRETO	"ÇOK GİZLİ"
SECRETO	"GİZLİ"
Sem equivalente (ver §2.g deste Artigo)	"ÖZEL"
RESERVADO	"HİZMETE ÖZEL"

- f. Informação Classificada que esteja sob este Acordo, deverá ser marcada com o nível de classificação de segurança equivalente e conforme estabelecido no item "e" deste Artigo.
- g. A República Federativa do Brasil dará a Informação Classificada marcada com o nível "ÖZEL" tratamento equivalente ao nível de proteção que daria a Informação Classificada de nível SECRETO.
- h. As Partes deverão notificar-se mutuamente sobre quaisquer mudanças na tabela de equivalência apresentada no item "e" deste Artigo.
- i. Cada Parte deverá garantir que sejam implementadas as medidas necessárias para a proteção das Informações Classificadas processadas, armazenadas ou transmitidas, de acordo com seu nível de classificação de segurança, leis e regulamentos.
- j. Outras questões relacionadas ao tratamento de Informação Classificada, não abordadas por este Acordo, deverão ser coordenadas mutuamente entre as Autoridades de Segurança das Partes.

ARTIGO X GARANTIA DE QUALIDADE

Se acordado entre as Partes, a cooperação em Garantia de Qualidade será estabelecida em um acordo separado a ser assinado entre as Partes. Até a entrada em vigor deste acordo, os procedimentos e princípios gerais deverão estar especificados nos contratos a serem firmados entre as organizações pertinentes das Partes, de acordo com sua legislação nacional.

ARTIGO XI

COMPROMISSOS DAS PARTES ORIUNDOS DE OUTROS ACORDOS INTERNACIONAIS

As disposições deste Acordo não afetarão os compromissos das Partes oriundos de quaisquer outros acordos internacionais do qual cada país é Parte e não serão usados contra a legalidade, interesses, segurança e integridade territorial de outros Estados.

ARTIGO XII

QUESTÕES JURÍDICAS

1. O Pessoal Visitante e seus Dependentes estarão sujeitos às leis e regulamentos vigentes e jurisdição criminal da Parte Anfitriã durante sua presença no território da Parte Anfitriã, incluindo sua entrada, permanência e partida. Nos casos em que a jurisdição da Parte Anfitriã for aplicada e o veredicto previr uma penalidade inexistente na legislação da Parte Remetente, um tipo de penalidade existente na legislação de ambas as Partes será aplicada.

2. Se qualquer Pessoa Visitante, ou um de seus Dependentes, for detido ou preso, a Parte Anfitriã deverá prontamente informar a Parte Remetente dessa situação.

3. Se qualquer Pessoa Visitante, ou um de seus Dependentes, for objeto de uma investigação legal ou julgamento na Parte Anfitriã, ele ou ela deverão ter os mesmos direitos à proteção legal geralmente aceita e que não será inferior àquela gozada pelos cidadãos da Parte Anfitriã.

4. As atividades do Pessoal Visitante poderão ser encerradas pelas Autoridades Responsáveis definidas no Artigo VI, se violarem a lei da Parte Anfitriã.

5. A Parte Remetente deterá jurisdição disciplinar exclusiva sobre o Pessoal Visitante dentro do Território da Parte Anfitriã.

ARTIGO XIII

QUESTÕES ADMINISTRATIVAS

1. Nenhuma outra missão será ordenada ao Pessoal Visitante além daquelas especificadas neste Acordo ou a ser especificada nos acordos complementares e de implementação, memorandos de entendimento, protocolos e entendimentos a serem assinados em conformidade com este Acordo.

2. O pessoal militar da Parte Remetente usará o seu próprio uniforme no seu local de trabalho.

3. A Parte Anfitriã empenhar-se-á a prover o equipamento necessário para a execução de atividades definidas neste Acordo, quando necessário.

ARTIGO XIV QUESTÕES FINANCEIRAS

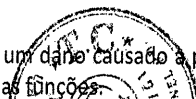
1. A Parte Remetente responsabilizar-se-á pelo salário, acomodação, alimentação, transporte, diárias e outros direitos financeiros do Pessoal Visitante designados para a implementação de atividades de cooperação concernentes a este Acordo.
2. A Parte Anfitriã decidirá, no âmbito de sua legislação, se as atividades serão organizadas sem incidência de cobrança, a preços correntes ou com subsídios parciais.
3. O Pessoal Visitante deverá quitar as suas próprias despesas ou as de seus Dependentes, antes de deixar permanentemente a Parte Anfitriã. No caso do Pessoal Visitante não ter quitado esses débitos e/ou em caso de uma saída de emergência do país da Parte Anfitriã, as despesas do Pessoal Visitante e de seus Dependentes deverão ser pagas pela Parte Remetente, em dólares americanos, pela taxa de câmbio da data do pagamento, conforme a fatura emitida pela Parte Anfitriã.
4. O Pessoal Visitante e seus Dependentes estarão sujeitos à legislação fiscal em vigor na Parte Anfitriã durante sua entrada, permanência e partida.
5. Todas as atividades de implementação deste Acordo estarão condicionadas à disponibilidade de recursos das Partes.

ARTIGO XV OUTRAS QUESTÕES

1. A Parte Remetente reserva-se o direito de chamar de volta o seu pessoal, quando julgar necessário. A Parte Anfitriã adotará todas as medidas necessárias para o retorno do pessoal tão logo receber tal solicitação.
2. Em caso de morte de qualquer Pessoa Visitante ou qualquer Dependente, a Parte Anfitriã informará à Parte Remetente. A remoção do corpo e outras medidas referentes ao transporte dos restos mortais serão de responsabilidade da Parte Remetente.

ARTIGO XVI PERDAS/DANOS E INDENIZAÇÕES

1. Cada Parte compensará a outra Parte por um dano causado a propriedade desta, resultante de atos do Pessoal Visitante no exercício de suas funções.

2. As leis da Parte Anfitriã deverão ser aplicadas para solucionar as demandas de indenizações por perdas e danos causados intencionalmente ou por negligência às pessoas e propriedades da Parte Anfitriã, Pessoal Visitante e seus Dependentes.

3. A menos que seja resultado de negligência grosseira ou dolo, cada Parte renunciará a quaisquer reivindicações à outra Parte por lesão ou morte causada por qualquer pessoal seu enquanto este pessoal estiver no exercício de suas funções oficiais.

ARTIGO XVII

PASSAPORTE E PROCEDIMENTOS ADUANEIROS

1. O Pessoal Visitante e seus Dependentes estarão sujeitos às regras aplicadas a estrangeiros dentro do território da Parte Anfitriã.

2. Ao entrar e sair do país da Parte Anfitriã, o Pessoal Visitante e seus Dependentes estarão sujeitos aos procedimentos de aduana e checagem de passaporte previstos na legislação da Parte Anfitriã. Entretanto, a Parte Anfitriã poderá facilitar as formalidades administrativas, em conformidade com a sua legislação.

ARTIGO XVIII

RESOLUÇÃO DE LITÍGIOS

1. As Partes resolverão os litígios que vierem a ocorrer, devidos à interpretação ou implementação deste Acordo, através de reuniões da Comissão estabelecida conforme o Artigo VII. Durante o processo de resolução, as Partes deverão continuar a cumprir com seus compromissos.

2. No caso de um litígio não poder ser resolvido pela Comissão, no prazo de 90 dias após a sua análise, este será tratado a nível da Presidência da Indústria de Defesa, Presidência da República da Turquia, e do Secretário de Produtos de Defesa do Ministério da Defesa da República Federativa do Brasil. Nesse caso, as negociações iniciar-se-ão no prazo de 30 dias a contar da notificação da questão às autoridades pertinentes das Partes e, caso não seja encontrada uma solução nos 45 dias subsequentes, cada Parte poderá denunciar o presente Acordo, em conformidade com parágrafo 2 do Artigo XXI deste Acordo.

ARTIGO XIX EMENDAS

1. Cada Parte poderá propor, por via diplomática, emendas ou revisão a este Acordo, se assim necessário. As negociações terão início dentro de 30 dias seguidos do recebimento de uma proposta por escrito. Se nenhum resultado for alcançado dentro de 90 dias, cada Parte poderá rescindir este Acordo, em conformidade com o parágrafo 2 do Artigo XXI deste Acordo.
2. As emendas acordadas entrarão em vigor de acordo com o procedimento estabelecido no Artigo XX, que estabelece a entrada em vigor deste Acordo. Todas as emendas e revisões serão feitas por escrito.

ARTIGO XX RATIFICAÇÃO E ENTRADA EM VIGOR

Este Acordo entrará em vigor na data do recebimento da última notificação escrita pela qual as Partes notificarão uma à outra, por via diplomática, sinalizando a conclusão de seus procedimentos internos legais para a ratificação e entrada em vigor.

ARTIGO XXI DURAÇÃO E TÉRMINO

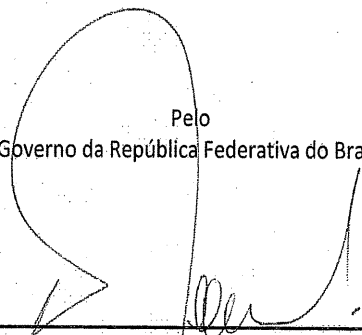
1. Este Acordo permanecerá em vigor por um período de 5 (cinco) anos a partir da data de sua entrada em vigor. A menos que uma Parte encaminhe, por via diplomática, uma notificação escrita a outra Parte de sua intenção em denunciar o presente Acordo 90 dias antes do prazo de validade, este Acordo será automaticamente renovado por períodos sucessivos de 1 (um) ano.
2. Qualquer Parte poderá denunciar este Acordo com uma notificação por escrito, por via diplomática. A denúncia deste Acordo surtirá efeito 90 dias após o recebimento da notificação, a não ser que acordado outra forma pelas Partes.
3. A não ser que acordado de outra forma por ambas as Partes, as disposições de término não afetarão a implementação de projetos, programas ou contratos iniciados antes do término deste Acordo.

ARTIGO XXII
TEXTO E ASSINATURA

Em fé do que, os abaixo assinados, devidamente autorizados por seus respectivos Governos, assinaram este Acordo em dois originais, nos idiomas turco, português e inglês, sendo todos os textos igualmente autênticos. Em caso de divergência na interpretação do presente Acordo, o texto em inglês prevalecerá.

Feito em Brasília/Ankara.

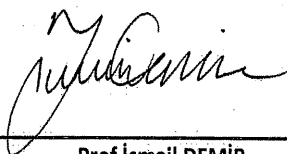
Pelo
Governo da República Federativa do Brasil

Marcos Rosas Degaut Pontes
Secretário de Produtos de Defesa do
Ministério da Defesa

Data: 25 / 03 / 2022

Pelo
Governo da República da Turquia

Prof İsmail DEMİR
Presidente das Indústrias de Defesa

Data: 25 / 03 / 2022

**AGREEMENT ON DEFENCE INDUSTRY COOPERATION BETWEEN THE
GOVERNMENT OF THE FEDERATIVE REPUBLIC OF BRAZIL AND THE
GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF TÜRKİYE**

PREAMBLE

The Government of the Federative Republic of Brazil

and

The Government of the Republic of Türkiye
(hereinafter referred to each as the "Party" and collectively as the "Parties"),

Confirming their commitment to the goals and principles of the United Nations Charter;

Emphasizing that the relations based on friendship and cooperation, which shall be further developed and strengthened on the basis of the principles of mutual benefit and equality of rights, shall contribute to the mutual interests of both countries, as well as to international peace and security;

Expressing their desire to develop defense industry cooperation by using their scientific and technical capabilities in the field of military equipment and weapons; and

Adhering to the principles of reciprocity and mutual respect,

Have agreed on the following issues:

**ARTICLE 1
PURPOSE**

The purpose of this Agreement is to establish cooperation in the field of defense industry between the Parties by improving the defense industry capabilities of the Parties through more effective cooperation in the fields of development, production, procurement, maintenance of defense products and services, and the improvement of relevant technical and logistic support.

ARTICLE II SCOPE

This Agreement covers the general principles of mutual cooperation activities in the field of defense industry between the competent authorities and/or the defense industry organizations/companies of the Parties.

ARTICLE III DEFINITIONS

1. "Agreement" means this Agreement on Defense Industry Cooperation between the Government of the Republic of Türkiye and the Government of the Federative Republic of Brazil.
2. "Defense Industry Products and Services" means weapons and military equipment, together with the related logistic support, and the materiel and services required for the research, development and production of these weapons and military equipment.
3. "Cooperation" means activities jointly undertaken by the Parties, based on the principle of reciprocity for the purposes of this Agreement, and in accordance with their applicable laws and regulations.
4. "Joint Commission" means the commission composed of the representatives of the Presidency of Defence Industries of the Presidency of the Republic of Türkiye and the Ministry of Defense of the Federative Republic of Brazil, in which both Parties shall be equally represented, and which is responsible for performing the duties regarding the implementation, assessment, and, when necessary, the amendment of provisions of this Agreement.
5. "Official Duty" means the duty to be performed according to this Agreement or to other agreements to be concluded on the basis of this Agreement.
6. "Sending Party" means the Party that sends personnel, materiel, and equipment to the territory of the Receiving Party, in accordance with the purposes of this Agreement.
7. "Receiving Party" means the Party that receives, in its territory, personnel, materiel, and equipment sent by the Sending Party for implementation of this Agreement.
8. "Guest Personnel" means the military and/or civilian personnel of a Party sent to the territory of the other Party for the implementation of this Agreement.
9. "Dependents" means the persons who depend on the Guest Personnel, as responsible supporting them, in accordance with their respective national legislation.

10. "Third Party" means any person or entity or organization or government of a country or state, other than the Parties, or of an international organization or of its legal representatives.

11. "Quality Assurance" means all activities ensuring the conformity of defense products or services to production, performance and usage requirements, in observance of the procedures, standards, norms, and relevant technical specifications agreed between the Parties.

12. "Classified Information" means the information, regardless of how it is presented, that shall be protected against unauthorized access, disclosure or other compromise and has been designated as such, according to the respective laws and regulations of each Party.

13. "Competent Security Authority" means the authority responsible for the protection of Classified Information within the framework of this Agreement and in accordance with each Party's laws and regulations.

14. "Facility Security Clearance" means a certification that a public or private entity has been security cleared for the Handling of Classified Information, in accordance with national laws and regulations of each Party.

15. "Personnel Security Clearance" means a certification that an individual has been security cleared for the Handling of Classified Information, at a certain Security Classification Level, in accordance with national laws and regulations of each Party.

16. "Need-to-Know Principle" means the condition of an individual who needs to access information in order to perform official duties and tasks.

17. "Intellectual [and Industrial] Property Rights" as defined in Article II of the Convention establishing the World Intellectual Property Organization, signed on 14th July 1967 in Stockholm, includes literary, artistic and scientific works, performances of performing artists, phonograms and broadcasts, inventions in all fields of human endeavor, scientific discoveries, industrial designs, trademarks, service marks, and commercial names and designations, protection against unfair competition, and all other rights resulting from intellectual activity in the industrial, scientific, literary or artistic fields.

18. "National Security Authority" means the authority responsible for the protection of Classified Information, at the national level, in accordance with the laws and regulations of the Parties.

ARTICLE IV FIELDS OF COOPERATION

The Parties shall cooperate in the following fields regarding the defense industry:

1. Assurance of appropriate conditions for joint research, development, production and modernization of spare parts, tools, defense materials, military systems, technical displays and technical equipment required by the Armed Forces of the Parties.

2. Implementation of the results of joint research, development and production projects in the field of military equipment in the territories of the Parties.
3. Research, design, development and production in the field of Defense Industry Products and Services.
4. Mutual assistance in the fields of production and procurement of Defense Industry Products and Services as well as in the modernization of tools and equipment of both Parties.
5. Encouragement of the conclusion of agreements made between relevant authorities of the Parties with the aim of joint production and further development of weapons, military technical equipment and their parts.
6. Exchange of scientific and technical information, relevant documents and information on defense industry standards used by the Parties for Quality Assurance.
7. Sales of finished goods produced through joint projects of the Parties to Third Parties by mutual agreement and taking into account the national sensitivities of the Parties and their obligations deriving from international regulations.
8. Cooperation in selling, purchasing or exchanging surplus Defense Industry Products and Services in the inventory of the Armed Forces of both Parties with other products and services, in line with the relevant legislation of the Parties.
9. Promotion of contacts, technical visits to research centers, and personnel exchanges between the institutions and companies of the defense industries of the Parties.
10. Acquisition by the Parties of military and defense equipment manufactured or developed jointly in either Party's territory.
11. Provisioning conditions for joint programs of production, development, technology and modernization related to the defense industry products of both Parties, and if agreed upon, the defense industry products of Third Parties.
12. Conducting projects involving Defense Industry Products and Services of the Parties in order to enable joint or mutual sales, procurement, production, modernization, transfer of technology, research and development, and implementing these projects within the framework of agreements, memoranda of understanding, protocols or contracts to be signed between the Parties and/or the relevant authorities of the Parties.
13. Encouraging the signing of agreements between the Parties on joint production and joint development of Defense Industry Products and Services for Third Parties.
14. Cooperation between military technical institutions, defense industry companies and maintenance and repair facilities, under the authority of the Parties.
15. Mutual participation in the defense industry fairs and conferences organized by the Parties.

ARTICLE V

IMPLEMENTATION PRINCIPLES

1. The carrying out and implementation details of this Agreement shall be determined through complementary adjustments, implementation agreements, memoranda of understanding, protocols, contracts and other arrangements subject to the ratification processes prescribed in the national legislation of the Parties, and pursuant to the provisions of this Agreement.
2. In principle, the Parties shall cooperate only in the fields related to their own defense industries. The inclusion of cooperation areas that are in the interest of Third Parties, under this Agreement, shall be possible through mutual agreement between the Parties.
3. Cooperation shall be established based on the principle of reciprocity, considering the legislation, requirements, and mutual interests of the Parties.
4. The Parties shall assess and make their decisions by mutual agreement in issues concerning the invitation of Third Parties to participate in joint production projects.
5. Unless otherwise decided by both Parties, in case of termination of any complementary and implementation agreement, memorandum of understanding, protocols and arrangements, the Parties shall accept to fulfill all obligations assumed before the notification of termination. The declaration of the termination of any of these documents shall be jointly concluded by the Parties and shall include a list of fulfilled and unfulfilled obligations.
6. Neither Party shall transfer to a Third Party, without prior written consent, materials, technical information, and documents, either as donations, sales or co-productions as per this Agreement or complementary and implementation agreements, memoranda of understanding, protocols and arrangements to be made on the basis of this Agreement.

ARTICLE VI

RESPONSIBLE AUTHORITIES

The authorities responsible for implementation of this Agreement are:

- For the Republic of Türkiye: Presidency of Defence Industries of the Presidency of the Republic of Türkiye
- For the Federative Republic of Brazil: the Secretary of Defense Products of the Ministry of Defense of the Federative Republic of Brazil.

ARTICLE VII JOINT COMMISSION

1. In the Joint Commission (hereinafter referred as "Commission"), the Delegation of the Presidency of Defence Industries of the Presidency of the Republic of Türkiye shall be headed by the Vice President or a representative who is authorized by the Vice President of Defence Industries, whereas the Delegation of the Federative Republic of Brazil shall be headed by the Secretary of Defense Products of the Ministry of Defense of the Federative Republic of Brazil or a representative authorized by him/her.

2. The points of contact which shall be responsible for organizing and coordinating the activities of the Commission are:

- International Cooperation Department, Presidency of Defence Industries of the Presidency of the Republic of Türkiye
- Secretariat of Defense Products of the Ministry of Defense of the Federative Republic of Brazil.

3. The number of the members from each Party in the Commission shall not exceed 7 (seven). If necessary, expert personnel from the Armed Forces, institutions and defense industry companies from each Party can be included in the Commission, beyond the number of 7 (seven) participants.

4. Within the scope of this Agreement, the competence and duties of the Commission shall be as follows:

- a. Determination and definition of concrete fields of cooperation in accordance with the Article IV of this Agreement.
- b. Selection of projects, which will be jointly carried out, and identification of the most appropriate types and methods of cooperation as to the implementation of joint projects.
- c. Exchange of information for the purpose of the realization of a cooperation proposal during the implementation of joint programs.
- d. Submission of proposals, recommendations and opinions to relevant authorities concerning the participation of Third Parties in joint projects.
- e. Ensuring the preparation and publication of necessary documents for realization of approved projects and decisions.
- f. Regular supervision of the implementation of approved projects and decisions.
- g. Assessment of the implementation of this Agreement and, if necessary, negotiation of proposals regarding any amendments to be made to this Agreement.

5. The activities regarding the Commission meetings shall be initiated upon the official invitation by the Receiving Party at least three months prior to the proposed date of the meeting.
6. All topics on the agenda of the Commission shall be determined and coordinated at least 30 days prior to the Commission meeting.
7. The Commission shall alternately meet in the territory of each Party on mutually agreed dates.
8. Each Party shall be responsible for all the expenses incurred by its personnel connected with their participation in the Commission meetings.
9. The Commission shall settle disputes arising from the interpretation and implementation of this Agreement through direct negotiations in accordance with Article XVIII.

ARTICLE VIII

PROTECTION OF INTELLECTUAL AND INDUSTRIAL PROPERTY RIGHTS

1. Rights and obligations of the Parties concerning their intellectual and industrial property rights, production rights within their own territories, issuance of the production license, sales to Third Parties, preservation of patent on new products and inventions realized within the framework of joint projects and technology transfer shall be determined through implementation agreements to be made for each joint project. The Parties, within the framework of their national legislation and international agreements to which they are party, shall effectively protect intellectual property rights to be established and transferred on the basis of this Agreement.
2. In these implementation agreements, besides the financial and legal obligations, the principles and procedures, concerning the type, place, time and terms of liquidation of mutual debts and credits, due to any expenses resulting from research, development, production, procurement, technical services, personnel support and infrastructure services, shall be specified in detail.
3. No provision in this Agreement shall be regarded as an authority or a permission to govern the use, exchange or disclosure of any information existing or acquired in association with Classified Information subject to Intellectual or Industrial Property Rights, without specific written authorization of the owner of these rights, whether the owner is one of the Parties or a Third Party.
4. Furthermore, no provision in this Agreement shall be interpreted and implemented in the manner of diminishing, limiting or abolishing these rights belonging to one of the Parties or a Third Party.
5. The Parties shall abide by the Intellectual and Industrial Property Rights, pursuant to the provisions of Paragraph 17 of Article III, and other limitations concerning the reproduction, duplication, utilization or distribution of all materials, products and information which are released by the other Party within the framework of this Agreement.

6. Commitments established in this Agreement regarding the protection of Intellectual and Industrial Property Rights shall continue to be applied even after the termination of this Agreement.

ARTICLE IX CLASSIFIED INFORMATION

1. The handling of Classified Information that may be exchanged or generated under this Agreement shall be regulated by the Parties through a specific agreement on the exchange and mutual protection of Classified Information.

2. While this specific agreement has not come into force, all Classified Information exchanged or generated under this Agreement shall be protected in accordance with the following principles:

- a. A Party shall not provide any Classified Information to a Third Party without prior written consent of the other Party.
- b. Each Party shall ensure that access to Classified Information is granted based on the Need to know principle.
- c. The Parties shall ensure that the access to Classified Information is granted only to individuals who hold an appropriate Personal Security Clearance or who are otherwise duly authorized by virtue of their functions in accordance with national laws and regulations.
- d. The Classified Information shall only be used for the purpose it has been intended.
- e. The Parties agree that the security classification levels, according to their respective national laws and regulations, should be considered equivalent and correspond as follows:

For the Federative Republic of Brazil	For the Republic of Türkiye
ULTRASSECRETO	ÇOK GİZLİ
SECRETO	GİZLİ
No equivalent (see "g" of this Article)	ÖZEL
RESERVADO	HİZMETE ÖZEL

- f. Classified Information provided under this Agreement must be marked with the equivalent security classification level as established on item "e" of this Article.
- g. Classified Information marked as "ÖZEL" shall be handled by The Federative Republic of Brazil as SECRETO.

- h. The Parties shall notify each other about any change on their respective national laws and regulations related to the security classification levels specified on item "e" of this Article.
- i. Each Party shall ensure that the necessary measures, according to national laws and regulations, are taken to protect Classified Information that is processed, stored or transmitted, in accordance to its security classification level.
- j. Other issues related to the handling of Classified Information, not addressed by this Agreement, shall be mutually coordinated between the National Security Authorities of the Parties.

ARTICLE X QUALITY ASSURANCE

If agreed by the Parties, the cooperation on Quality Assurance shall be established with a separate agreement to be signed between the Parties. Until the signing and entry into force of that agreement, the procedures and general principles shall be specified in the contracts to be concluded between the relevant organizations of the Parties in accordance with their national legislations.

ARTICLE XI COMMITMENTS OF THE PARTIES ARISING FROM OTHER INTERNATIONAL AGREEMENTS

The provisions of this Agreement shall not affect the commitments of the Parties arising from any other international agreements to which either country is a Party and shall not be used against the legality, interests, security and territorial integrity of other States.

ARTICLE XII LEGAL ISSUES

1. Guest Personnel and their Dependents shall be subject to the laws and regulations in force and the criminal jurisdiction of the Receiving Party during their presence in the territory of the Receiving Party, including their entry, stay and departure. In cases where the jurisdiction of the Receiving Party is applied and the verdict envisages a penalty which does not exist in the legislation of the Sending Party, a type of penalty which exists in the legislation of both Parties shall be applied.

2. In case any of the Guest Personnel or any of their Dependents is detained or arrested, the Receiving Party shall promptly inform the Sending Party of this situation.

3. In case any of the Guest Personnel or any of their Dependents faces a legal investigation or trial in the Receiving Party, he or she shall be entitled to the generally accepted legal protection, which shall be no less than the one enjoyed by the nationals of the Receiving Party.

4. The activities of the Guest Personnel could be terminated by the Responsible Authorities defined in Article VI if they violate the law of the Receiving Party.

5. The Sending Party shall retain exclusive disciplinary jurisdiction over the Guest Personnel within the territory of the Receiving Party.

ARTICLE XIII ADMINISTRATIVE MATTERS

1. No mission shall be assigned to the Guest Personnel other than the ones specified in this Agreement or to be specified in the complementary and implementation agreements, memoranda of understanding, protocols and arrangements to be signed in accordance with this Agreement.

2. The Sending Party's military personnel shall wear their own uniform in their place of duty.

3. The Receiving Party shall make efforts to provide the equipment required for carrying out activities defined in this Agreement, where necessary.

ARTICLE XIV FINANCIAL MATTERS

1. The Sending Party shall be liable for the salary, lodging, catering, transportation, per diem and other financial rights of the Guest Personnel assigned to the implementation of cooperation activities under this Agreement.

2. The Receiving Party shall decide within the framework of its legislation whether the activities are organized free of charge or at current or reduced charges.

3. The Guest Personnel shall clear their own debts and those of their Dependents before they leave the Receiving Party permanently. In case the Guest Personnel have not paid those debts and/or in case of an emergency withdrawal, the debts of the Guest Personnel and those of their Dependents shall be paid by the Sending Party in U.S. Dollars at the exchange rate used at the date of payment, according to the invoice issued by the Receiving Party.

4. The Guest Personnel and their Dependents shall be subject to the tax laws prevailing in the Receiving Party during their entry, stay and departure.

5. All activities under this Agreement will be subject to the availability of funds of the Parties.

**ARTICLE XV
OTHER ISSUES**

1. The Sending Party reserves the right to recall its personnel when deemed necessary. The Receiving Party shall adopt all the measures for the return of the personnel as soon as it receives such a request.
2. In case of the death of any Guest Personnel or any Dependent, the Receiving Party shall inform the Sending Party. Removal of the deceased and other measures for the transport of the remains will be the responsibility of the Sending Party.

**ARTICLE XVI
DAMAGE/LOSS AND COMPENSATION**

1. Each Party shall compensate the other Party for a damage caused to the latter's property resulting from acts of the Guest Personnel while performing their duties.
2. The laws of the Receiving Party shall be applied to settle the claims for compensation of losses or damages caused intentionally or by negligence to persons and properties of the Receiving Party, Guest Personnel and their Dependents.
3. Unless resulted from willful misconduct or gross negligence, each Party shall waive all its claims against the other Party for injury or death suffered by any of its personnel while such personnel were engaged in the performance of their official duties.

**ARTICLE XVII
PASSPORT AND CUSTOMS PROCEDURES**

1. The Guest Personnel and their Dependents shall be subject to the rules applicable to foreigners within the territory of the Receiving Party.
2. When entering and leaving the country of the Receiving Party, the Guest Personnel and their Dependents shall be subject to the customs and passport procedures foreseen in the Receiving Party's law. However, the Receiving Party might facilitate administrative formalities, in compliance with their legislation.

**ARTICLE XVIII
SETTLEMENT OF DISPUTES**

1. The Parties shall settle the disputes arising from the interpretation or implementation of this Agreement by holding meetings in the Commission established as per Article VII. During the settlement process, the Parties shall continue to fulfill their commitments.

2. In case a dispute cannot be settled in the Commission within 90 days following its assessment, it shall be handled at the level of the Presidency of Defence Industries of the Presidency of the Republic of Türkiye and the Secretary of Defense Products of the Ministry of Defense of the Federative Republic of Brazil. In that case, negotiations shall be initiated within 30 days following the notification of the issue to the relevant authorities of the Parties, and if no solution can be reached within the subsequent 45 days, each Party shall be able to terminate this Agreement, in accordance with paragraph 2 of Article XXI of this Agreement.

ARTICLE XIX AMENDMENTS

1. Either Party may propose, through diplomatic channels, amendments or revision of this Agreement if so required. Negotiations shall start within 30 days after the receipt of a written proposal. If no result is reached within 90 days, each Party shall be able to terminate this Agreement, in accordance with paragraph 2 of Article XXI of this Agreement.

2. Agreed amendments shall enter into force in accordance with the procedure set forth in Article XX governing the entry into force of this Agreement. All amendments and revisions shall be done in writing.

ARTICLE XX RATIFICATION AND ENTRY INTO FORCE

This Agreement shall enter into force on the date of the receipt of the last written notification by which the Parties notify each other, through diplomatic channels, of the completion of their internal legal procedures required for the ratification and entry into force.

ARTICLE XXI DURATION AND TERMINATION

1. This Agreement shall remain in force for a period of 5 (five) years from the date of its entry into force. Unless either Party sends, through diplomatic channels, a written notice of termination to the other Party 90 days prior to the expiry date, the Agreement shall automatically be extended for successive terms of one-year.

2. Either Party may denounce this Agreement with a written notification through diplomatic channels. Termination of this Agreement shall take effect 90 days after the receipt of the notification, unless the Parties agree otherwise.

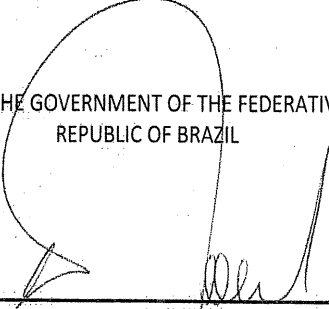
3. Unless otherwise decided by both Parties, the provisions of termination shall not affect the implementation of projects, programs and contracts initiated before the termination of this Agreement.

ARTICLE XXII
TEXT AND SIGNATURE

In witness whereof, the undersigned, being duly authorized thereto by their respective Governments, have signed this Agreement in two originals in Turkish, Portuguese and English languages, all texts being equally authentic. In case of any divergence in the interpretation of this Agreement, the English text shall prevail.

Done in Brasilia / Ankara.

FOR THE GOVERNMENT OF THE FEDERATIVE
REPUBLIC OF BRAZIL

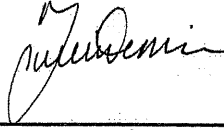

Marcos Rosas Degaut Pontes

Secretary of Products of Defense of the
Ministry of Defense

Date: 25 / 03 / 2022

FOR THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF
TÜRKİYE

Prof İsmail DEMİR

President of Defence Industries

Date: 25 / 03 / 2022

Z-2024/14162810/39013539-

Türkiye Cumhuriyeti Brazilya Büyükelçiliği, Brezilya Federatif Cumhuriyeti Dışışleri Bakanlığına saygılarını sunar ve Büyükelçiliğın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Brezilya Federatif Cumhuriyeti Hükümeti Arasında 25 Mart 2022 tarihinde çevrimiçi olarak düzenlenen bir törenle imzalanan Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşması'na ilişkin 17 Ocak 2024 tarihli, Z-2024/14162810/37407401 sayılı ve 5 Mayıs 2022 tarihli, Z-2022/14162810/34364842 sayılı Notalarına atıfla, aşağıdaki hususları bildirmekten onur duyar:

Büyükelçilik, yukarıda atıf yapılan 17 Ocak 2024 tarihli Nota aracılığıyla, sözkonusu Anlaşma'nın onay süreci sırasında metnin Türkçe ve İngilizce nüshaları arasında bazı uyumsuzluklar tespit edildiğini, bunun üzerine metnin Türkçe nüshasının güncellendiğini ve Anlaşma'nın Türkçe metninin Nota teatisi yoluyla değiştirilmesine izin veren bir Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi çıkarıldığını Bakanlığa bildirmiştir.

Bu bağlamda, Büyükelçilik, Türkiye Cumhuriyeti'ndeki iç onay sürecinin ilerlemesini teminen, Bakanlığın bu Nota'nın alındığını teyit eden ve Anlaşma'nın Türkçe metninde yapılan değişiklikleri onayladığını ifade eden resmi yazılı cevabının kendisine bildirilmesinden memnuniyet duyacaktır.

Büyükelçilik, kolaylık sağlaması amacıyla, Anlaşma'nın güncellenmiş Türkçe nüshasını bir kez daha ilişikte sunar.

Türkiye Cumhuriyeti Brazilya Büyükelçiliği bu vesileyle Brezilya Federatif Cumhuriyeti Dışışleri Bakanlığına en derin saygılarını yineler.

[Mühür] [Paraf]

Brazilya, 12 Kasım 2024

Ek: Belirtildiğı üzere.

Brezilya Federatif Cumhuriyeti Dışışleri Bakanlığı
BRAZİLYA – FEDERAL BÖLGE

Z-2024/14162810/39013539 -

The Embassy of the Republic of Türkiye in Brasília presents its compliments to the Ministry of External Relations of the Federative Republic of Brazil and with reference to the Embassy's Notes Verbales, no.Z-2024/14162810/37407401, dated 17 January 2024, and no. Z-2022/14162810/34364842, dated 5 May 2022, regarding the Agreement on Defence Industry Cooperation between the Government of the Republic of Türkiye and the Government of the Federative Republic of Brazil, signed at a ceremony held online on 25 March 2022, has the honour to communicate the following:

Through the Note Verbale dated 17 January 2024 referred to above, the Embassy had notified the esteemed Ministry that some discrepancies between the Turkish and English versions of the text were detected during the ratification process of the said Agreement, upon which the Turkish version of the text was updated and a Presidential Decree issued to allow the modification of the Turkish text of the Agreement through exchange of Notes Verbales.

In this context, in order for the domestic ratification process in the Republic of Türkiye to advance, the Embassy would be grateful to be informed of the formal written response of the esteemed Ministry confirming the receipt of this Note Verbale as well as expressing approval of the modifications made to the Turkish text of the Agreement.

The Embassy would like to attach once again the updated Turkish version of the Agreement for convenience.

The Embassy of the Republic of Türkiye in Brasília avails itself of this opportunity to renew to the Ministry of External Relations of the Federative Republic of Brazil the assurances of its highest consideration.

Brasília, November 12, 2024

Enc.: As stated.

**Ministry of External Relations of the
Federative Republic of Brazil
BRASÍLIA - DF**

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
İLE
BREZİLYA FEDERATİF CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
ARASINDA
SAVUNMA SANAYİ İŞBİRLİĞİ ANLAŞMASI

GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti

ve

Brezilya Federatif Cumhuriyeti Hükümeti

(bundan böyle her biri "Taraflar" ve müştereken "Taraflar" olarak adlandırılacaktır);

Birleşmiş Milletler Şartının hedef ve ilkelerine bağlılıklarını teyit ederek,

Karşılıklı yarar ve hak eşitliği ilkeleri temelinde, daha fazla geliştirilecek ve güçlendirilecek olan dostluk ve işbirliği ilişkilerinin, dünya barışı ve güvenliğine olduğu kadar iki ülkenin ortak çıkarlarına da katkıda bulunacağını vurgulayarak,

Askerî teçhizat ve silah alanında bilimsel ve teknik kabiliyetlerini kullanarak savunma sanayi işbirliğini geliştirme isteklerini belirterek,

Karşılıklı saygı ile mütakabiliyet esaslarına bağlı kalarak,

Aşağıdaki konularda anlaşmaya varmışlardır:

MADDE I
AMAÇ

İşbu Anlaşmanın amacı; Taraflar arasında, savunma mal ve hizmetlerinin geliştirilmesi, üretimi, tedariki, idamesi ve ilgili teknik ve lojistik destek alanlarında daha etkili işbirliği ile Tarafların savunma sanayi kabiliyetlerini geliştirerek savunma sanayi alanında işbirliği sağlamaktır.

MADDE II
KAPSAM

İşbu Anlaşma; Tarafların yetkili makamları ve/veya savunma sanayi kuruluşları/firmaları arasındaki savunma sanayi alanında karşılıklı işbirliği faaliyetlerinin esaslarını kapsamaktadır.

MADDE III

TANIMLAR

1. "Anlaşma"; Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Brezilya Federatif Cumhuriyeti Hükümeti arasındaki Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşmasını ifade eder.
2. "Savunma Sanayi Mal ve Hizmetleri"; ilgili lojistik destek ile birlikte silahları ve askeri teçhizatı ve bu silah ve teçhizatın araştırma, geliştirme ve üretimi için gerekli malzemeyi ve hizmeti ifade eder.
3. "İşbirliği"; Tarafların kendi ilgili yasalarına ve düzenlemelerine uygun olacak şekilde mütekabiliyet esasına dayalı olarak bu Anlaşmanın amaçları için üstlendikleri faaliyetleri ifade eder.
4. "Karma Komisyon"; üyeleri Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Savunma Sanayii Başkanlığı ve Brezilya Federatif Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı temsilcilerinden oluşan, her iki Tarafın eşit düzeyde temsil edileceği ve bu Anlaşmanın hükümlerinin uygulanması, değerlendirilmesi ve gerektiğinde yapılacak değişikliklere ilişkin görevleri yürüten Komisyonu ifade eder.
5. "Resmî Görev", bu Anlaşma veya bu Anlaşmaya istinaden yapılacak diğer anlaşmalar uyarınca icra edilecek görevi ifade eder.
6. "Gönderen Taraf"; Kabul Eden Tarafın ülkesine bu anlaşmanın amaçları doğrultusunda personel, malzeme ve teçhizat gönderen Tarafı ifade eder.
7. "Kabul Eden Taraf"; bu Anlaşmanın uygulanması için Gönderen Tarafın personel, malzeme ve teçhizatını ülkesine kabul eden Tarafı ifade eder.
8. "Misafir Personel"; bir Tarafın, bu Anlaşmanın uygulanması için karşı Taraf ülkesine gönderdiği asker ve/veya sivil personeli ifade eder.
9. "Bakmakla Yükümlü Olunan Kişiler"; Misafir Personelin kendi ulusal mevzuatına göre bakmakla yükümlü olduğu, kendisine bağımlı olan ve Kabul Eden Tarafın kendi ulusal mevzuatına göre kabul edilebilir kişileri ifade eder.
10. "Üçüncü Taraf"; Tarafların dışındaki herhangi bir kişi, varlık, kuruluş veya herhangi bir ülkenin hükümeti veya herhangi bir devlet veya uluslararası kuruluş veya bunların yasal temsilcilerini ifade eder.
11. "Kalite Güvencesi"; savunma ürünlerinin veya hizmetlerinin Taraflar arasında mutabık kalınan prosedür, standart, norm ve ilgili teknik şartnamelere bağlı olarak üretim, performans ve kullanım gereklerine uygunluğunu güvence altına alan tüm faaliyetleri ifade eder.
12. "Gizlilik Dereceli Bilgi"; şekli veya tipine ya da gönderilme yöntemine bakılmaksızın, bir gizlilik derecesi ibaresi ile işaretlenen ve Tarafların kendi ilgili yasalarına ve düzenlemelerine uygun olarak yetkisiz erişime, kullanıma veya imhaya karşı koruma gerektiren herhangi bir bilgiyi ifade eder.

13. "Yetkili Güvenlik Makamı"; her bir Tarafın kendi yasalarına ve düzenlemelerine uygun olarak, işbu Anlaşma kapsamındaki Gizlilik Dereceli Bilgilerin korunmasından sorumlu makamı ifade eder.
14. "Tesis Güvenlik Belgesi"; bir kamu veya özel kuruluşun Gizlilik Dereceli Bilgi'nin kullanımı ve korunması için istenilen gizlilik derecesine uygun bulunduğunu gösteren, her bir Tarafın kendi ulusal yasalarına ve düzenlemelerine uygun olarak verilen resmî belgeyi ifade eder.
15. "Kişi Güvenlik Belgesi"; bir şahsın, Gizlilik Dereceli Bilgiye nüfuz edebilmesini sağlayan, her bir Tarafın kendi ulusal yasalarına ve düzenlemelerine uygun olarak verilen resmî belgeyi ifade eder.
16. "Bilmesi Gereken Prensibi"; Resmi Görev ile ilgili olarak ve/veya somut bir görevin yerine getirilmesine yönelik Gizlilik Dereceli Bilgiye erişim gereğini ifade eder.
17. "Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları"; 14 Temmuz 1967'de Stockholm'de imzalanan ve Dünya Fikri Mülkiyet Örgütünü kuran Sözleşme'nin 2'nci maddesinde tanımlanan edebi, sanatsal ve bilimsel çalışmaları, icracı sanatçıların eserlerini, fonogram ve yayınları, insan emeğinin tüm alanlarındaki buluşları, bilimsel buluşları, endüstriyel tasarımları, ticari markaları, hizmet markalarını, ticari unvan ve isimleri, haksız rekabete karşı korumayı ve sınai, bilimsel, edebi ya da sanatsal alanlarda fikri mülkiyet faaliyetlerinden kaynaklanan diğer tüm hakları ifade eder.
18. "Ulusal Güvenlik Makamı" Tarafların ulusal yasalarına ve düzenlemelerine uygun olarak, ulusal düzeyde Gizlilik Dereceli Bilgilerin korunmasından sorumlu makamı ifade eder.

MADDE IV **İŞ BİRLİĞİ ALANLARI**

Taraflar savunma sanayi ile ilgili olarak aşağıdaki alanlarda işbirliği yapacaklardır:

1. Tarafların Silahlı Kuvvetlerince ihtiyaç duyulan yedek parça, alet, savunma malzemesi, askeri sistemler, teknik gösterimler ve teknik teçhizata ilişkin ortak araştırma, geliştirme, üretim ve modernizasyon için uygun koşulların sağlanması,
2. Tarafların topraklarında askeri teçhizat alanında ortak araştırma, geliştirme ve üretim projeleri sonuçlarının uygulanması,
3. Savunma Sanayi Mal ve Hizmetleri alanında araştırma, tasarım, geliştirme ve üretim,
4. Her iki Tarafın alet ve teçhizatının modernizasyonunun yanı sıra Savunma Sanayi Mal ve Hizmetlerinin üretimi ve tedariki alanlarında karşılıklı yardımlaşma,
5. Silah ve askeri teknik teçhizatın ve bunların parçalarının ortak üretimi ve daha da geliştirilmesi amacıyla; Tarafların ilgili makamları arasındaki anlaşmaların akdedilmesinin teşvik edilmesi,
6. Kalite Güvencesi bakımından Taraflarca kullanılan savunma sanayi standartları hakkında bilgi ve ilgili doküman ile bilimsel ve teknik bilgilerin mübadelesi,

7. Karşılıklı anlaşmayla ve Tarafların ulusal hassasiyetleri ile uluslararası düzenlemelerden kaynaklanan yükümlülükleri dikkate alınarak Tarafların ortak projelerinde üretilen nihai ürünlerin Üçüncü Taraflara satışı,
8. İki Tarafın Silahlı Kuvvetlerinin envanterinde bulunan ihtiyaç fazlası savunma sanayi ürün ve hizmetlerinin Tarafların ilgili yasal mevzuatına uygun şekilde satılması, alınması veya başka ürün ve hizmetlerle ile mübadele edilmesine yönelik işbirliği yapılması.
9. Tarafların savunma sanayi kurumları ve firmaları arasında temasların, araştırma merkezlerine yapılacak teknik ziyaretlerin ve personel değişimlerinin teşvik edilmesi,
10. Taraflardan her birinin topraklarında müştereken üretilen ya da geliştirilen askerî ve savunma teçhizatlarının Taraflarca tedariki,
11. Her iki Tarafın ve mutabık kalındığı takdirde Üçüncü Tarafların savunma sanayi ürünlerine ilişkin üretim, geliştirme, teknoloji ve modernizasyon ortak programları için koşulların oluşturulması,
12. Taraflarca, ortak veya karşılıklı satış, tedarik, üretim, modernizasyon, teknoloji transferi, araştırma ve geliştirme yapılabilmesi için Savunma Sanayi Mal ve Hizmetlerine ilişkin projelerin yürütülmesi ve bu projelere yönelik çalışmaların Taraflar ve/veya Tarafların ilgili makamları arasında imzalanacak olan anlaşmalar, mutabakat muhtıraları, protokoller veya sözleşmeler kapsamında uygulanması,
13. Üçüncü Taraflar için ortak üretim ve ortak geliştirme konusunda Taraflar arasında anlaşmaların akdedilmesinin teşvik edilmesi,
14. Tarafların yetkisi dâhilinde askerî teknik kurumlar, savunma sanayi firmaları ve bakım-onarım tesisleri arasında işbirliği yapılması,
15. Taraflarca düzenlenen savunma sanayi fuarları ve sempozyumlarına karşılıklı katılım sağlanması.

MADDE V

UYGULAMA ESASLARI

1. İşbu Anlaşmanın yürütülmesine ve uygulanmasına ilişkin detaylar, Tarafların iç hukuklarında öngörülen onay süreçlerine tabi olacak ve işbu Anlaşma hükümlerine uygun olan tamamlayıcı ve uygulama anlaşmaları, mutabakat muhtıraları, protokoller, sözleşmeler ve diğer düzenlemeler ile tanımlanacaktır.
2. Esas olarak, Taraflar sadece kendi savunma sanayileri ile ilgili konularda işbirliği yapacaklardır. Üçüncü Tarafların ilgi sahasına giren konuların işbirliğine dâhil edilmesi Taraflar arasında karşılıklı mutabakat ile mümkün olacaktır.
3. İşbirliği, Tarafların mevzuatı, ihtiyaçları ve çıkarları göz önünde bulundurularak, karşılıklılık ilkesine bağlı olarak tesis edilecektir.
4. Taraflar, Üçüncü Tarafların ortak üretim projelerine davet edilmesi konusu dâhil, kararlarını karşılıklı mutabakata göre alacaklardır.

5. Herhangi bir tamamlayıcı ve uygulama anlaşması, mutabakat muhtırası, protokol ve düzenlemenin feshedilmesi durumunda, Taraflar fesih bildirisinden önce başlanmış bütün yükümlülükleri tamamlamayı kabul ederler. Bu belgelerden herhangi birine ilişkin fesih bildirisi; Taraflarca müştereken sonuçlandırılacaktır ve yerine getirilmiş ve getirilmemiş yükümlülüklerin listesini de içerecektir.
6. Yazılı ön onay alınmaksızın hiçbir Taraf işbu Anlaşma uyarınca ya da bu Anlaşma temelinde yapacakları tamamlayıcı ve uygulama anlaşmaları, mutabakat muhtıraları, protokoller ve düzenlemeler uyarınca hibe edilecek, satılacak ya da ortak üretilecek malzeme, teknik bilgi ve belgeyi herhangi bir Üçüncü Tarafa transfer etmeyecektir.

MADDE VI YETKİLİ MAKAMLAR

Bu Anlaşmanın uygulanması için yetkili makamlar;

- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti için: Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Savunma Sanayii Başkanlığı
- Brezilya Federatif Cumhuriyeti Hükümeti için: Brezilya Federatif Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı Savunma Ürünleri Sekreteri'dir.

MADDE VII KARMA KOMİSYON

1. Karma Komisyonunda (Bundan böyle "Komisyon" olarak belirtilecektir) Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Savunma Sanayii Başkanlığı heyetine, Başkan Yardımcısı veya Başkan Yardımcısının yetkilendireceği bir temsilci; Brezilya Federatif Cumhuriyeti heyetine ise Brezilya Federatif Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı Savunma Ürünleri Sekreteri veya yetkilendireceği bir temsilci başkanlık edecektir.
2. Komisyonun faaliyetlerini düzenlemek ve koordine etmekle görevli temas noktaları;
 - Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, Savunma Sanayii Başkanlığı Uluslararası İşbirliği Daire Başkanlığı,
 - Brezilya Federatif Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı Savunma Ürünleri Sekreteri'dir.
3. Komisyondaki her bir Taraftan üye sayısı 7'yi (yedi) geçemez. Gerekirse, 7 (yedi) katılımcı sayısı aşılarak her bir Tarafın Silahlı Kuvvetleri, kurumları ve savunma sanayi firmalarından uzman personel Komisyonla dahil edilebilir
4. Bu Anlaşma kapsamında Komisyonun görev ve yetkileri;
 - a. Bu Anlaşmanın IV'üncü Maddesine göre, somut işbirliği alanlarını tespit etmek ve tanımlamak,
 - b. Ortaklaşa gerçekleştirilecek projeleri seçmek ve müşterek projelerin uygulanmasına yönelik en uygun işbirliği şekil ve metotlarını tanımlamak

- c. Müşterek programların uygulanması sırasındaki işbirliği teklifinin gerçekleştirilmesi amacıyla bilgileri mübadele etmek,
 - d. Üçüncü Tarafların ortak projelere katılımı konusundaki teklif, tavsiye ve görüşleri ilgili makamlara sunmak,
 - e. Onaylanmış proje ve kararların gerçekleştirilmesi için gerekli belgelerin hazırlanması ve yayımlanmasını sağlamak,
 - f. Onaylanmış projelerin ve kararların uygulanmasını düzenli olarak kontrol etmek,
 - g. Bu Anlaşmanın uygulanmasını değerlendirmek ve gerektiğinde Anlaşmada yapılacak değişikliklere ilişkin teklifleri müzakere etmektir.
5. Komisyon toplantısına ilişkin faaliyetler, toplantının öngörülen tarihinden en az üç ay önce Kabul Eden Tarafın resmî daveti ile başlatılacaktır.
 6. Komisyonun gündemindeki tüm konular Komisyon toplantısından en az 30 gün önce belirlenmiş ve koordine edilmiş olacaktır.
 7. Komisyon müşterek olarak mutabık kalınan tarihlerde her bir Tarafın ülkesinde dönüşümlü olarak toplanacaktır.
 8. Her iki taraf, personelinin Komisyon toplantılarına katılımlarıyla bağlantılı olarak yaptığı tüm masraflardan sorumlu olacaktır.
 9. Komisyon, bu Anlaşmanın yorumlanmasından ve uygulanmasından doğacak uyumsuzlukları, görüşmeler suretiyle XVIII'inci Madde uyarınca çözüme kavuşturacaktır.

MADDE VIII

FİKRİ VE SİNAİ MÜLKİYET HAKLARININ KORUNMASI

1. Tarafların Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları, kendi sınırları içinde üretim hakları, üretim lisansının verilmesi, Üçüncü Tarafalara satış, ortak projeler çerçevesinde gerçekleştirilen buluşlar ve yeni ürünlere ait patentlerin korunması ve teknoloji transferiyle ilgili hak ve yükümlülükleri; her bir proje için yapılacak uygulama anlaşmaları ile belirlenecektir. Taraflar, ulusal mevzuatları ve taraf oldukları uluslararası anlaşmalar çerçevesinde, bu Anlaşma dâhilinde oluşturulacak ve devredilecek fikri mülkiyet haklarının etkin bir şekilde korunmasını sağlayacaklardır.
2. Bu uygulama anlaşmalarında; malî ve hukukî yükümlülükler yanında, araştırma, geliştirme, üretim, tedarik, teknik hizmetler, personel desteği ve altyapı hizmetlerinden kaynaklanan masraflardan doğacak karşılıklı borç ve alacakların tasfiye yöntemi, yeri, zamanı ve şartlarına ilişkin esas ve usuller ayrıntılı olarak belirtilecektir.
3. İşbu Anlaşmadaki hiçbir hüküm, Taraflardan birine ya da bir Üçüncü Tarafa ait olan mevcut ya da Gizlilik Dereceli Bilgi ile bağlantılı olarak edinilmiş Fikri veya Sınai Mülkiyet Haklarına konu bilginin, sahibinin özel yazılı izni alınmaksızın, kullanılması, mübadelesi ya da açıklanması için bir yetki ya da izin olarak kabul edilmeyecektir.
4. Ayrıca işbu Anlaşmadaki hiçbir hüküm Taraflardan birine ya da bir Üçüncü Tarafa ait olan bu hakları azaltacak, sınırlandıracak veya ortadan kaldıracak şekilde yorumlanamaz ve uygulanamaz.

5. Taraflar işbu Anlaşma çerçevesinde, diğer bir Tarafça verilen bütün malzeme, ürün ve bilginin yeniden üretimi, kopya edilmesi, kullanılması veya dağıtılması ile ilgili Madde III 17' inci fıkrası hükümlerine uygun olarak fikri ve sınai mülkiyet haklarına ve diğer sınırlamalara riayet edeceklerdir.
6. Fikri ve Sınai Mülkiyet Haklarının korunmasına ilişkin Anlaşma ile oluşturulan yükümlülükler işbu Anlaşmanın sona ermesinden sonra da uygulanmaya devam edecektir.

MADDE IX

GİZLİLİK DERECELİ BİLGİ, BELGE VE MALZEMENİN KORUNMASI

1. İşbu Anlaşma kapsamında değiş tokuş edilebilecek veya oluşturulabilecek Gizlilik Dereceli Bilginin ele alınması, Taraflarca Gizlilik Dereceli Bilginin değişimi ve karşılıklı korunmasına ilişkin müstakil bir anlaşma ile düzenlenecektir.
2. Söz konusu müstakil anlaşma yürürlüğe girene kadar, işbu Anlaşma kapsamında değiştirilen veya oluşturulan tüm Gizlilik Dereceli Bilgi aşağıdaki ilkelere göre korunacaktır:
 - a. Bir Taraf, diğer Tarafın önceden yazılı izni olmaksızın bir Üçüncü Tarafa herhangi bir Gizlilik Dereceli Bilgi sağlamayacaktır.
 - b. Taraflardan her biri, Gizlilik Dereceli Bilgiye erişimin, Bilmesi Gereken Prensibine dayalı olarak verilmesini sağlayacaktır;
 - c. Taraflar, Gizlilik Dereceli Bilgiye erişimin yalnızca uygun Kişisel Güvenlik Belgesine sahip veya ulusal yasalar ve düzenlemeler uyarınca görevleri gereği usulüne uygun olarak yetkilendirilmiş kişilere verilmesini sağlayacaklardır.
 - d. Gizlilik Dereceli Bilgi yalnızca hedeflendiği amaç için kullanılacaktır.
 - e. Taraflar, kendi ulusal yasalarına ve düzenlemelerine göre güvenlik sınıflandırma seviyelerinin eşdeğer olarak kabul edilmesi ve aşağıdaki şekilde kullanılması konusunda hemfikirdir:

Brezilya Federatif Cumhuriyeti adına	Türkiye Cumhuriyeti İçin
ULTRASECRETO	ÇOK GİZLİ
SECRETO	GİZLİ
Eş değeri yok (bkz. bu Maddenin g bendi)	ÖZEL
RESERVADO	HİZMETE ÖZEL

- f. İşbu Anlaşma kapsamında sağlanan Gizlilik Dereceli Bilgi, bu Maddenin "e" maddesinde belirlenen eşdeğer güvenlik sınıflandırma düzeyiyle belirtilmelidir.
- g. "ÖZEL" olarak sınıflandırılan Gizlilik Dereceli Bilgi, Brezilya Federatif Cumhuriyeti tarafından GİZLİ olarak ele alınacaktır.
- h. Taraflar, bu Maddenin "e" bendinde belirtilen güvenlik sınıflandırma seviyelerine ilişkin kendi ulusal yasa ve düzenlemelerindeki değişiklikleri birbirlerine bildireceklerdir.
- i. Taraflardan her biri, işlenen, saklanan veya iletilen Gizlilik Dereceli Bilgiyi kendi güvenlik sınıflandırma düzeyine göre korumak için ulusal yasa ve düzenlemelerine göre gerekli önlemlerin alınmasını sağlayacaktır.

- j. İşbu Anlaşmada ele alınmayan, Gizlilik Dereceli Bilginin ele alınmasıyla ilgili diğer konular, Tarafların Ulusal Güvenlik Makamları arasında karşılıklı olarak koordine edilecektir.

MADDE X KALİTE GÜVENCESİ

Taraflarca mutabık kalınması halinde, Kalite Güvencesi konusunda işbirliği Taraflar arasında imzalanacak olan müstakil bir anlaşma ile düzenlenecektir. Söz konusu anlaşmanın yürürlüğe girmesine kadar konu ile ilgili usul ve genel prensipler, Tarafların ilgili kuruluşları arasında kendi mevzuatlarına uygun olarak yapılacak sözleşmelerde belirlenecektir.

MADDE XI TARAFLARIN DİĞER ULUSLARARASI ANLAŞMALARDAN DOĞAN TAAHHÜTLERİ

Bu Anlaşmanın hükümleri, Tarafların herhangi bir ülkenin taraf olduğu diğer uluslararası anlaşmalardan doğan taahhütlerini etkilemeyecek ve diğer Devletlerin meşrutiyetine, çıkarlarına, güvenliğine ve toprak bütünlüğüne karşı kullanılmayacaktır.

MADDE XII HUKUKİ HUSUSLAR

1. Misafir Personel ile Bakmakla Yükümlü Olunan Kişiler; giriş, ikamet ve çıkış dâhil, Kabul Eden Taraf topraklarında bulundukları sürece Kabul Eden Tarafın yürürlükteki yasalarına, düzenlemelerine ve cezai yargısına tabi olacaklardır. Kabul Eden Tarafın yargı yetkisinin uygulandığı ve hüküm içeriğinin Gönderen Tarafın mevzuatında bulunmayan bir cezayı öngördüğü hallerde, her iki Tarafın mevzuatında yer alan bir ceza türü uygulanacaktır.
2. Kabul Eden Taraf, Misafir Personel veya Bakmakla Yükümlü Olunan Kişilerden herhangi birinin gözaltına alınması veya tutuklanması halinde Gönderen Tarafı derhal durumdan haberdar edecektir.
3. Misafir Personel veya Bakmakla Yükümlü Olunan Kişilerden herhangi birinin Kabul Eden Tarafta yasal bir soruşturmaya veya yargılamaya muhatap olması durumunda, bu kişi Kabul Eden Taraf vatandaşlarına sağlananlardan az olmamak koşulu ile genel olarak kabul edilmiş hukuki korumadan istifade etme hakkına sahip olacaktır.
4. Kabul Eden Tarafın yasalarını ihlal etmeleri durumunda, Misafir Personelin faaliyetlerine Madde VI'da belirtilen Yetkili Makamlarca son verilebilecektir.
5. Gönderen Taraf, Misafir Personel üzerindeki münhasır disiplin yargı yetkisini, Kabul Eden Tarafın ülkesinde muhafaza eder.

MADDE XIII İDARİ KONULAR

1. Misafir Personele, bu Anlaşmada belirlenmiş olanlar veya bu Anlaşma uyarınca imzalanacak tamamlayıcı ve uygulama anlaşmaları, mutabakat muhtıraları, protokoller ve düzenlemeler ile belirlenecekler dışında görevler verilmeyecektir.
2. Gönderen Tarafın asker personeli, görev yerlerinde kendi üniformalarını giyecektir.
3. Kabul Eden Taraf, lüzumlu hallerde, bu Anlaşmada belirtilen faaliyetlerin icrası için gerekli teçhizatı sağlamaya çaba gösterecektir.

MADDE XIV MALİ KONULAR

1. İşbu Anlaşma kapsamında bulunan işbirliği faaliyetlerinin icrası maksadıyla görevlendirilen Misafir Personelin maaş, konaklama, yemek hizmeti, ulaştırma, gündelik ve diğer mali haklarından, Gönderen Taraf sorumlu olacaktır.
2. Faaliyetlerin ücretsiz olarak veya cari veya indirilmiş fiyatlar karşılığında düzenlenmesine mevzuatı çerçevesinde Kabul Eden Taraf karar verecektir.
3. Misafir Personel Kabul Eden Tarafı kesin olarak terk ederken kendi borçları ile Bakmakla Yükümlü Olunan Kişilerin borçlarını tasfiye edecektir. Borçların Misafir Personel tarafından ödenmemesi ve/veya acil geri çekilme halinde, Misafir Personel ve Bakmakla Yükümlü Olunan Kişilerin borçları Kabul Eden Taraf tarafından düzenlenecek faturaya istinaden Gönderen Taraf tarafından ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden ABD Doları olarak ödenecektir.
4. Misafir Personel ve Bakmakla Yükümlü Olunan Kişiler, giriş, kalış ve çıkışları süresince, Kabul Eden Tarafın yürürlükteki vergi mevzuatına tabi olacaklardır.
5. İşbu Anlaşma kapsamındaki tüm faaliyetler Tarafların kaynaklarının kullanılabilirliğine tabi olacaktır.

MADDE XV DİĞER HUSUSLAR

1. Gönderen Taraf, gerekli gördüğü zaman, personelini geri çağırma hakkını saklı tutar. Kabul Eden Taraf, böyle bir talep alır almaz, personelin dönüşü için bütün tedbirleri alacaktır.
2. Herhangi bir Misafir Personelin veya Bakmakla Yükümlü Olunan Kişilerden birinin ölümü halinde, Kabul Eden Taraf, Gönderen Tarafı bilgilendirecektir. Cenazenin çıkarılması ve cenazenin taşınmasına ilişkin diğer tedbirler Gönderen Tarafın sorumluluğunda olacaktır.

MADDE XVI ZARAR / ZİYAN VE TAZMİNATLAR

1. Taraflardan her biri, Misafir Personelin görevini yerine getirdiği sıradaki fiillerinden ötürü, karşı Tarafın mallarına verdiği zararları tazmin edecektir.
2. Kabul Eden Tarafın, Misafir Personelin ve Bakmakla Yükümlü Olunan Kişilerin şahıslarına ve mallarına, kasten veya ihmale dayalı olarak verilebilecek zarar ve ziyanlara ilişkin tazminat taleplerinin çözülmesinde Kabul Eden Tarafın yasalari uygulanacaktır.

3. Kasıt veya ağır ihmâl bulunmadıkça, Taraflardan her biri, Resmî Görevin ifası sırasında personelinin yaralanması veya ölümü halinde diğer Tarafa karşı taleplerinden feragat edeceklerdir.

MADDE XVII

GÜMRÜK VE PASAPORT İŞLEMLERİ

1. Misafir Personel ile Bakmakla Yükümlü Olunan Kişiler, Kabul Eden Tarafın ülkesinde, yabancılara ilişkin kurallara tabi olacaktır.
2. Misafir Personel ile Bakmakla Yükümlü Olunan Kişiler, Kabul Eden Tarafın ülkesine giriş ve çıkışlarında Kabul Eden Tarafın mevzuatında öngörülen pasaport ve gümrük işlemlerine tabi olacaktır. Bununla birlikte, Kabul Eden Taraf, kendi mevzuatına uygun olarak idari formaliteleri kolaylaştırabilir.

MADDE XVIII

UYUŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜLMESİ

1. Taraflar, bu Anlaşmanın yorumlanmasından veya uygulamasından doğacak uyuşmazlıkları, Madde VII uyarınca kurulmuş Komisyonunda görüşmeler suretiyle çözüme kavuşturacaklardır. Uyuşmazlıkların çözümü sürecinde Taraflar yükümlülüklerini yerine getirmeye devam edecekler.
2. Şayet uyuşmazlık Komisyonunda ele alınışını izleyen 90 gün içinde çözülemezse, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Savunma Sanayii Başkanı ve Brezilya Federatif Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı Savunma Ürünleri Sektörü seviyesinde ele alınacaktır. Bu takdirde, konunun Tarafların ilgili makamlarına intikalini izleyen 30 gün içinde görüşmelere başlanacak, müteakip 45 gün içinde sonuç alınmadığı takdirde, Taraflardan her biri işbu Anlaşmanın XXI'nci Maddesinin 2'nci fıkrası uyarınca bu Anlaşmayı sona erdirebilecektir.

MADDE XIX

DEĞİŞİKLİK

1. Taraflardan her biri gerektiğinde bu Anlaşmanın değiştirilmesi veya gözden geçirilmesini diplomatik yollarla önerebilir. Yazılı önerinin alındığı tarihten itibaren 30 gün içerisinde görüşmeler başlayacaktır. 90 gün içerisinde bir sonuca varılamaz ise, Taraflardan her biri işbu Anlaşmanın XXI'nci Maddesinin 2'nci fıkrası uyarınca bu Anlaşmayı sona erdirebilecektir.
2. Üzerinde mutabık kalınan değişiklikler, bu Anlaşmanın yürürlüğe girişini düzenleyen XX'inci Maddedeki usul uyarınca yürürlüğe girecektir. Bütün değişiklik ve gözden geçirmeler yazılı olarak yapılacaktır.

MADDE XX

ONAY VE YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ

İşbu Anlaşma, Tarafların, onay ve yürürlüğe girmesi için gerekli iç yasal usullerin tamamlandığını birbirlerine diplomatik yollarla bildirdikleri son yazılı bildirimin alındığı tarihte yürürlüğe girecektir.

MADDE XXI

YÜRÜRLÜK SÜRESİ VE SONA ERDİRME

1. Bu Anlaşma yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 5 yıl yürürlükte kalacaktır. Taraflardan herhangi biri diğerine Anlaşmanın yürürlük süresinin bitiminden 90 gün öncesinden diplomatik yollarla yazılı olarak sona erdirmeye bildirimi göndermediği takdirde Anlaşma birbirini izleyen birer yıllık süreler için kendiliğinden uzayacaktır.
2. Bu Taraflardan her biri bu Anlaşmayı diplomatik yollardan iletilen yazılı bir bildirim ile sona erdirebilecektir. İşbu Anlaşmanın feshi, Taraflar aksini kabul etmedikçe, bildirim alınmasından 90 gün sonra hüküm doğuracaktır.
3. Her iki Tarafça aksi kararlaştırılmadıkça, Fesih hükümleri bu Anlaşmanın feshinden önce başlatılmış olan proje, program ve sözleşmelerin uygulanmasını etkilemeyecektir.

MADDE XXII

METİN VE İMZA

Aşağıda imzası bulunanlar, kendi Hükümetleri tarafından usulüne uygun olarak yetkilendirilmiş olup, bu Anlaşmayı, Türkçe, Portekizce ve İngilizce dillerinde olmak üzere ikişer orijinal belge ile imzalamışlardır; tüm metinler eşit derecede geçerlidir. İşbu Anlaşmanın yorumlanmasında bir farklılık olması halinde İngilizce metin geçerlidir.

Ankara'da / Brezilya'da imzalanmıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ

**BREZİLYA FEDERATİF CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ**

ADINA

ADINA

Prof. İsmail DEMİR
Savunma Sanayii Başkanı

Marcos Rosas Degaut Pontes
Savunma Bakanlığı
Savunma Ürünleri Sekreteri

Tarih: ____/____/____

Tarih: ____/____/____

Brezilya Federatif Cumhuriyeti Dışışleri Bakanlığı, Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliđine saygılarını sunar ve Büyükelçiliđin 12 Kasım 2024 tarihli, Z-2024/14162810/39013539 sayılı, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Brezilya Federatif Cumhuriyeti Hükümeti Arasında 25 Mart 2022 tarihinde imzalanan Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşması'nın Türkçe ve İngilizce nüshaları arasındaki uyumsuzluklar hakkında bilgi veren Notasına atıfta bulunmaktan onur duyar.

2. Dışışleri Bakanlığı yukarıda belirtilen yeni Nota'nın ekinde yer alan düzeltilmiş metinle mutabık olduğunu ifade eder.

Brezilya Federatif Cumhuriyeti Dışışleri Bakanlığı bu vesileyle Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliđine en derin saygılarını yineler.

Brazilya, 9 Aralık 2024.

[Mühür] [Paraf]

DADF/43/PDEF BRAS TURQ

O Ministério das Relações Exteriores cumprimenta atenciosamente a Embaixada da República da Turkiye em Brasília e tem a honra de se referir à nota verbal Z-2024/14162810/39013539, de 12 de novembro de 2024, de autoria dessa Embaixada, que informa sobre discrepâncias entre as versões em turco e em inglês do "Acordo sobre Cooperação em Indústria de Defesa entre o Governo da República Federativa do Brasil e o Governo da República da Turquia", assinado em 25 de março de 2022.

2. O Ministério das Relações Exteriores manifesta sua concordância com a versão retificada encaminhada anexa à nova verbal supracitada.

O Ministério das Relações Exteriores aproveita a oportunidade para reiterar à Embaixada da República da Turkiye em Brasília seus votos de mais alta estima e consideração.

Brasília, em 9 de dezembro de 2024.

